

hilarioustextx Follow ...
We don't date crushes, we just stare at them until we aren't interested anymore.

girlsound

tyttöydestä, feminismistä ja äänisuunnittelusta

iida hägglund

TIIVISTELMÄ**PÄIVÄYS: 7.5.2023**

TEKIJÄ lida Aino Veronika Hägglund	KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Äänisuunnittelun maisteriohjelma
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI girlsound: tyttöydestä, feminismistä ja äänisuunnittelusta	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 61 s.
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood, Vapaan Taiteen Tila, Helsinki, 10.-13.12.2021, Tekijät: lida Hägglund, Maija Viipuri, Lotta Mirtti, Sofia Charifi ja Aju Jurvanen. Täytä myös erillinen kuvailutietolomake (dvd-kansi). Täytetty. Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa ☒ Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu) ☐ Taiteellisesta osiosta ei ole tallennetta ☐	
<p>Tässä kirjallisessa opinnäytetyössä kirjoitan feministisestä sad girl -estetiikkaan nojaavasta äänisuunnittelun praktiikastani, girlsoundista, taiteellisen opinnäytetyöni kontekstissa. Opinnäytetyö alkaa johdannolla, toinen luku käsittelee female gaze -teoriaa sekä sad girl -estetiikkaa, ja kolmannessa luvussa pureudun omaan girlsound -praktiikkaani sekä taiteelliseen opinnäytetyöhöni.</p> <p>Neljännessä luvussa tutkin sukupuolitasa-arvon tilannetta Suomen kiinteiden ammattiteattereiden ja tanssiryhmien äänisuunnittelijoiden, -mestareiden ja -teknikkojen joukossa. Tutkin myös Suomen neljän suurimman kaupungin, Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun, kaupunginteattereiden ja Helsingin suurten vakiintuneiden ryhmäteattereiden ja tanssiryhmien ohjelmistojen vierailevien äänisuunnittelijoiden sukupuolijakaumaa. Naisoletettujen määrä on laskettu nimenperusteella, joten tilastot antavat osittain vääristynyttä ja epäluotettavaa tietoa, sillä binäärinen laskentatapa ei ota huomioon muunsukupuolisuutta. Koska nimenperusteella laskettujen naisoletettujen määrä oli taloissa ja ohjelmistoissa todella pieni, tein myös kyselyn naisille ja muunsukupuolisille, jossa käsiteltiin kiinteitä ammattiteattereita ja tanssiryhmiä työympäristöinä, vastaajien halukkuutta työskennellä niissä, ja alalla koettua seksismiä. Käsitelen tässä luvussa kyselyn vastauksia sekä VÄS:n äänisuunnittelijaopiskelijoiden sukupuolijakaumaa. Luvun lopuksi ehdotan konkreettisia toimia, joilla jokainen voi osaltaan aktiivisesti parantaa tasa-arvotilannetta alalla.</p> <p>Viimeisessä, eli viidennessä luvussa, vedän lankoja yhteen ja päättelen opinnäytetyöni.</p> <p>Tyttöys on taiteessani keskiössä, joten myös tämä opinnäytetyö keskittyy kokonaisuudessaan vahvasti tyttöyteen. Haluan korostaa, että kirjoitan tyttöydestä ja naiseudesta omasta queer cis-tytön ja -naisen kokemusmaailmastani käsin. Vaikka tyttöys saattaa toisaalta olla stereotyyppistä, se on myös vahvasti yksilöllistä, ja kaikkien tyttöjen tyttöys on erilaista. Siksi minun kokemukseeni tyttöydestä eivät kaikki voi samaistua, enkä pyrikään luomaan universaalia samaistuttavuutta.</p> <p>Tekstissä kulkee kolme eri tasoa: analyttinen, rauhallinen, akateeminen taso; räntäävä ja ihastuksista puhuva, rinnakkaisesti tämän opinnäytetyöprosessin aikana puhelimen muistiinpanoihin kirjoitettu päiväkirjataso; sekä lapsuuden ja teini-iän päiväkirjataso.</p> <p>Liitteistä löytyy taiteellisen opinnäytetyöni äänikartta.</p> <p>Opinnäytteeni saa julkaista Taideyliopiston avoimessa julkaisuarkistossa ja Teatterikorkeakoulun kirjastossa.</p>	
ASIASANAT tyttöys, äänisuunnittelu, sad girl, lobotomy-chic, äänen tuntoisuus, hauntologia, tasa-arvo, äänisuunnittelijat, intersektionaalinen feminismi, ihmisääni, päiväkirja, feminiinisyys, kiinteät ammattiteatterit ja tanssiryhmät, ihastus, girlsound.	

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	3
ALUKSI	3
MISTÄ KIRJOITAN	4
MIKSI KIRJOITAN	5
KENELLE KIRJOITAN	6
JOHDANNON LOPUKSI.....	8
2. VIELÄ ENNEN.....	9
FEMALE GAZE	9
SAD GIRLS	11
<i>Lyhyt historia</i>	<i>12</i>
<i>Sad girl ja poliittisuus.....</i>	<i>14</i>
<i>Sad girl taiteellisen opinnäytetyön estetiikkana</i>	<i>15</i>
3. TAITEELLISESTA PRAKTIIKASTANI	16
GIRLSOUND	17
AGIRLISAGIRLISAGIRLISASOUND#2 – PONYHOOD ELI TAITEELLINEN OPINNÄYTETYÖNI	20
<i>Näyttämökuvaa</i>	<i>20</i>
<i>Teoksen rakenne.....</i>	<i>21</i>
<i>Prosessista</i>	<i>23</i>
<i>Ääni.....</i>	<i>25</i>
Tila	25
Ihmisiäänen käyttö.....	26
Kuiskinnat.....	26
<i>A. Hauntologia</i>	<i>28</i>
<i>B. Tuntoisuus.....</i>	<i>29</i>
<i>C. Homologia</i>	<i>31</i>
Autotune ja vocoder ääni.....	33
<i>Esityskaudesta</i>	<i>33</i>
<i>Katsojakokemukset.....</i>	<i>34</i>
TYTTÖYDEN ESITTÄMISEN RADIKAALIUEDESTA.....	35
4. SUKUPUOLITASA-ARVON TILANNE ESITTÄVIEN TAITEIDEN ÄÄNISUUNNITTELUN ALALLA	37
TUTKIMUKSENI.....	39
KYSELY	48
<i>Sukupuoleen liitettävistä oletuksista.....</i>	<i>49</i>
<i>Seksismistä alalla.....</i>	<i>54</i>
<i>Poliittisuudesta</i>	<i>56</i>
<i>Miten toimia</i>	<i>57</i>
5. LOPUKSI.....	59
KIITOKSET	63
LÄHTEET	64
LIITTEET.....	69

1. Johdanto

28.12.2001 pe yö

Rakas päiväkirja en ehdi nyt kirjoittaa paljon, mutta kirjoitan niin paljon kuin ehdin. Kohta on uusi vuosi, eikö olekin kivaa? Sain tämän päiväkirjan joululahjaksi kaveriltani, Miralta, joka asuu Salossa. En ole ehtinyt tapaamaan Annaa, mutta huomenna ehkä tapaan. En ole myöskään tavannut kivoja poikia (huokaus). Mutta nyt täytyy lopettaa, on nimittäin jo myöhä (eli klo 12.20) ja minun täytyy käydä nukkumaan. Huomenna tavataan!

Aluksi

Tänä aamuna heräsin ja totesin, että olen taas vähän ihastunut. Se tuntuu mulla vatsassa ja vähän rintakehässä ja mua jännittää, enkä ihan tiedä miten päin olisin, ja saatan mennä aika solmuun. Kirjoitin 26. syyskuuta 2022, että

ihastus ja obsessio
ihastus = obsessio
obsessio = ihastus

ja ehkä vähän samalla ihastus obsessiolla suhtaudun ääneen ja musiikkiin. Obsessoidun tiettyjen sointien aiheuttamiin tunteisiin ja tuntumisiin. Oma taiteellinen praktiikkani perustuu pitkälti intuitiolle, tuntoisuudelle ja tunteille, joista ihastus on usein yksi voimakkaimmista. Ihastuminen liitetään myös usein tyttöyteen, josta taiteeni usein kumpuaa. Kutsunkin tätä sad girl -estetiikkaan nojaavaa äänisuunnittelun ja musiikin tekemisen tapaa, joka on osa praktiikkaani, **girlsoundiksi**. Kirjoitan sekä sad girl -estetiikasta että girlsoundista perinpohjaisesti myöhemmin luvuissa kaksi ja kolme.

Minulle musiikki on iso osa äänisuunnittelua, sillä ajattelen usein ääntä musiikin kautta. Kun tässä opinnäytetyössä puhun äänisuunnittelusta, sisältyykin siihen myös tekemäni ja lainaamani musiikki. Taiteelliseen praktiikkaani kuuluu äänellisen ja musiikillisen ajattelun lisäksi runojen kirjoittamisen ja päiväkirjamerkintöjen kautta tapahtuva kokemusten ja aiheiden käsittely. Runous, ääni ja musiikki ovat minulle tuntoisuuksien, tulkintojen, tunteiden, muistojen, empatian, perspektiivin, sisäisen maailman ja viittauksien välittämisen välineitä. Kirjoittaminen on myös työkalu, jonka olemme havainneet hyödylliseksi ja luovuutta ruokkivaksi Hägglund Viipuri Kollektiivissa, johon lisäkseni kuuluu tanssitaiteilija

Maija Viipuri. Hänen kanssaan olimme koollekutsujina taiteellisessa opinnäytetyössäni *agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood*, jota käsittelen luvussa kolme.

Mistä kirjoitan

Kirjoitan feministisestä sad girl -estetiikkaan nojaavasta äänisuunnittelun praktiikastani, girlsoundista, taiteellisen opinnäytetyöni kontekstissa. Neljännessä luvussa tutkin sukupuoliarvon tilannetta Suomen kiinteiden ammattiteattereiden ja tanssiryhmien äänisuunnittelijoiden, -mestareiden ja -teknikkojen joukossa. Tutkin myös Suomen neljän suurimman kaupungin, Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun, kaupunginteattereiden ja Helsingin suurten vakiintuneiden ryhmäteattereiden ja tanssiryhmien ohjelmistojen vierailevien äänisuunnittelijoiden sukupuolijakaumaa. Koska nimenperusteella laskettujen naisoletettujen määrä oli näissä todella pieni, tein myös kyselyn naisille ja muunsukupuolisille, jossa käsiteltiin kiinteitä ammattiteattereita ja tanssiryhmiä työympäristöinä, vastaajien halukkuutta työskennellä niissä ja alalla koettua seksismiä. Käsittelen tässä samassa luvussa kyselyn vastauksia sekä VÄS:n äänisuunnittelijaopiskelijoiden sukupuolijakaumaa. Luvun lopuksi ehdotan konkreettisia toimia, joilla jokainen voi osaltaan aktiivisesti parantaa tasa-arvotilannetta alalla. Viimeisessä, eli viidennessä luvussa, vedän lankoja yhteen ja päättelen opinnäytetyöni.

Tyttöys on taiteessani keskiössä, joten myös tämä opinnäytetyö keskittyy kokonaisuudessaan vahvasti tyttöyteen. Haluan korostaa, että kirjoitan tyttöydestä ja naiseudesta omasta queer cis-tytön ja -naisen kokemusmaailmastani käsin. Vaikka tyttöys saattaa toisaalta olla stereotyyppistä, se on myös vahvasti yksilöllistä, ja kaikkien tyttöjen tyttöys on erilaista. Siksi minun kokemukseeni tyttöydestä eivät kaikki voi samaistua, enkä pyrikään luomaan universaalia samaistuttavuutta. Tämä olisi mielestäni jopa mahdotonta. Kirjailija ja kirjallisuudentutkija Hélène Cixous kirjoittaa manifestiksikin kutsutussa feministisessä klassikkotekstissään *Medusan Naurussa* (2013, 36) ”ei ole mitään yleistä naiseuden tyyppiä tai tyyppillistä naista...Minä kerron, *mitä yhteistä* naisilla on – vaikka hätkähdyttävintä onkin heidän yksilöllisten ominaisuuksiensa moninaisuus”. Samalla tavoin minä kirjoitan äänisuunnittelun ja oman taiteen tekemiseni kontekstissa *mitä mahdollisesti*

yhteistä tytöillä, naisilla, nais- ja tyttöoletetuilla, feminiinisillä sekä tytöiksi kasvatetuilla on. En kaikista mahdollisista kokemuksista, tunteista ja tunnoista.

Käsittelen tässä opinnäytetyössä paljon sukupuolta, joten termin sukupuoli käyttö on myös sanoitettava auki. Englanninkielessä sukupuolta tarkoittaa kaksi sanaa: gender ja sex. Gender tarkoittaa sukupuolta sosiaalisessa ja kulttuurisessa kontekstissa sekä koettua sukupuolta. Sex sen sijaan tarkoittaa biologista sukupuolta. Suomenkielessä sana sukupuoli kattaa molemmat merkitykset. Tässä opinnäytetyössä puhun kuitenkin lähinnä sukupuolesta sosiaalisessa, kulttuurisessa ja koetussa kontekstissa.

Miksi kirjoitan

Tyttötutkimusta on tehty pohjoismaissa jo 1980-luvulta asti ja esimerkiksi Katja Tukiainen käsittelee kuvataiteessaan tyttöyttä. Äänisuunnittelu on alana kuitenkin miesvoittoinen ja melko maskuliininen, ja koen siksi radikaaliksi teoksi käsitellä ja esittää tyttöyttä äänessä ja äänen keinoin. Kuten olen jo todennutkin, tyttöyttä on monenlaista. Minua itseäni kiinnostaa sad girl -estetiikka, sillä siinä käsitellään heikkoja, hauraita, surullisia ja epäonnistuneita tyttöyden ja naiseuden narratiiveja.

Perustan väitteen alan miesvoittoisuudesta ja maskuliinisuudesta ensinnäkin omiin kokemuksiini. Löydän itseni usein huoneesta ainoana naisena/naisoletettuna, koen että minut otetaan vakavasti vain jos olen ”yksi jätkistä” enkä esimerkiksi näytä hyperfeminiiniseltä, miesoletetut kollegat jaksavat usein muistuttaa sukupuolestani kaikenmoisisissa hassunhauskoissa ”vitseissä”, käytöksessä ja kommunikaatiossa. Instagram meemitilin @vainvaloaaninajutut perusteella en ole kokemusteni ja turhautumiseni kanssa yksin:

Rihanna-meemi on saanut 252 tykkäystä ja tilillä on kirjoittamisen hetkellä (4.5.2023) 1130 seuraajaa. Näiden kokemusten, meemitilin ja sukupuolitasa-arvotutkimukseni takia oma girlsoundia ja hyperfeminiinistä sad girl sekä lobotomy-chic estetiikkaa tutkiva praktiikkani tuntuu radikaalilta ja tärkeältä. Hélène Cixous (2013, 35) sanoin, mutta tässä tapauksessa viitaten sekä omaan taiteeseeni että tähän opinnäytteeseen:

”Naisen on kirjoitettava itsensä; heidän on kirjoitettava naisesta ja tuotava naiset kirjoitukseen, josta heidät on karkotettu yhtä väkivaltaisesti kuin omasta ruumiistaan – samoista syistä, saman lain nojalla, samassa tuhoisassa tarkoituksessa. Naisen on synnyttävä itsensä tekstiin – yhtä lailla kuin maailmaan ja historiaan – omalla liikkeellään.”

Vaikka en olekaan samaa mieltä sanan 'synnyttää' käytöstä, sillä naiseus ei mielestäni määriy synnyttämisen ja ylipäänsä ruumiin elinten kautta, manifesti on muuten samaistuttava ja koen saman motiivin tärkeäksi ja itseäni ajavaksi voimaksi taiteen tekemisessä sekä aktivismissa.

Kenelle kirjoitan

Ohjaava opettajani Heidi Soidinsalo kysyi minulta hyvän kysymyksen tämän kirjoitustyön alussa, johon en osannut heti vastata, eli kenelle kirjoitan? Tätä pohdittuani päädyin kirjoittamaan lähinnä muille naisille, naisoletetuille, tytöksi kasvatetuille, feminiinisille sekä itselleni. Kirjoitan myös kaikille, jotka kokevat feminismiin tärkeäksi ja haluavat muuttaa äänisuunnittelun kulttuuria sallivammaksi myös feminiinisyyden, naisten, tyttöjen, tytöksi kasvatettujen sekä nais- ja tyttöoletettujen olemassaololle.

9.3.2023 16:23 72% akkuu jäljellä

Mietin pitkään ja struglasin sen kanssa että pitääkö mun purkaa tätä tän aiheen latausta ku tyttöys on niin latautunut ja jos pitää niin miten. Mutta miksi mun pitäisi? Kenen mielestä tyttöys on latautunut aihe ja miksi se on muka latautunut aihe ja miten se on millään tavalla mun ongelma kun se ei oo latautunut aihe mulle vaan kiva kiinnostava ja kiehtova? Toki kans surullinen, yhdessä tekstissä oli just et naiseus on maailman surullisinta, samaistun, mutta ei se musta oo sillee latautuneesti vaikea. Ja jos se nyt sitten on niin latautunut niin ehkä on ihan hyvä olla latautunut ja vähän provosoiva ja epäkorrekti Girlsin (Dunham, 2012-2017) Hanna Horvathin hengessä kun tästä aiheesta puhuu. Eli en aio purkaa mitään latausta, en jaksa miellyttää, kymppityttö syndrooma on ihan tarpeeks tiukassa muutenkin eli lukija deal with it ja jos herää vaikeita tunteita niin hengittele tai lopeta lukeminen. (ja nyt ihan sivulauseena vaan että tiedän kyllä että oon tosi etuoikeutettu, valkoinen, cis- no en het nainen mutta kumminkin, vammaton, toimeentuleva en hyvin mutta toimeentuleva, sosiaaliset taidot omaava, on ystäviä ja välittävä perhe, päässy maamme parhaaseen taidekouluun oppimaan ja kohta tuplamaisteri. Joo joo. Mutta aion silti räntätä ja olla sitten ehkä provosoiva koska patriarkaatti perkele. Ja

tässä suomalaisessa kulttuurissa on niin kummallinen käsitys siitä että pitäis aina olla yks viilipyty, varsinkin silloin jos puhuu feminismistä, ja muut huomioiva ja tilaa antava. Miten moni asia on muuttunu viilipytyydellä ja rauhallisella keskustelulla?? Uskaltaisin väittää että ei kovin moni. En oo koskaan ottanu kovinkaan paljon tilaa vaan nimenomaan pelänny että vienkö sitä nyt aivan liikaa niin jos en sitä tilaa ota omassa opparissani niin missä sitten. Ja tämä ei nyt missään nimessä oo mikään mistään-ei-saa-enää-puhua -räntti, ne on ihan hölmöjä juttuja ne, vaan tässä nyt taistelen lähinnä ihan itseeni vastaan ja sitä et feministien pitäis aina olla rauhallisia ja koottuja ettei vaikuta hullulta ja eihän kukaan ota mitään hullun puheita vakavasti (ja historia osottaa tän väitteen kyl todeksi en jaksa paremmin selittää, lukekaa vaikka Hävitys lida Rauma (2022) selittää sen siinä hyvin) nii et aion olla nyt hysteerinen surullinen epätoivonen ja latautunut! Kun Antti Holma ränttää sitä kutsutaan röyhkeäksi, rohkeaksi, nerokkaaksi (Niskakangas, 2022) ja puhdistavaksi (Järvinen, 2022) mutku minä ränttään siihen ei kyl todellakaan suhtauduta samoin. Just saying et päätelkää ite mist johtuu.

Median sekä viestinnän tutkijatohtori Fredrika Thelandersson (2023, 160) kirjoittaa sosiologian ja psykologian professori Rosalind Gilln ja sukupuolen ja rodullistamisen tutkija Akane Kanain neo-liberalistisista "feeling rules" eli "tunteen säännöistä". Näiden sääntöjen mukaan naisten täytyy puhua naiseuteen liittyvistä kokemuksista, feministisistä aiheista ja tunteista itsevarmasti ja luotettavasti, mutta myös samaistuttavasti. Jos vastaanottaja ei pysty samaistumaan tai kokee, että puhuja ei ole itsevarma ja/tai luotettava, vastaanottajassa saattaa herätä negatiivisia tunteita ja vastareaktioita.

Esimerkiksi *Girls* -sarjan (Dunhamn, 2012-2017) päähenkilö Hannah Horvath oli avoimesti epätäydellinen ja velloi omassa pahassa olossaan: "hän itki ja vuosi verta, työnsi sormensa syväälle sisäänsä ja topspuikon liian syväälle korvaansa, hän kerjäsi rakkautta ja väänsi kehoaan sen mukaan, miten miehet, joiden kanssa hän meni sänkyyn, ohjeistivat. Hän marisi. Hän obsessoitui pikkumaisista loukkauksista ja ohimennen heitetyistä herjoista" (Clein, 2019, oma suomennos). Kun *Girls*n kaudet näytettiin televisiossa, Hannah Horvathia pidettiin ärsyttävänä, itsekeskeisenä ja ällöttävänä (ibid). Hän ei edustanut do-it-all feminismiä tai puhdasta, viehättävää, iloista, itsevarmaa, stereotyyppistä naista, johon olisi voinut tai halunnut samaistua (vaikka väitän, että suurin osa oikeasti samaistui, muttei halunnut myöntää sitä, sillä Hannah oli *hankala* ja *ristiriitainen* hahmo. Molemmat adjektiivejä, jotka eivät kuulu ihannenaiskuvaan, ja joiksi nainen leimataan hyvin helposti). Hän ei missään nimessä ollut myöskään luotettava jo ristiriitaisuudestaan johtuen. Näistä syistä Hannah Horvath herätti katsojissa negatiivisia tunteita ja vastareaktioita. Esimerkiksi HuffPost kutsui häntä yhdeksi television kaikkein vastenmielisimmistä hahmoista (ibid).

”Tunteen säännöt” kumpuavat arvatenkin siitä, miten nainen nähdään yhteiskunnassa sekä do-it-all feminismistä, joka keskittyy suorittamiseen, voimaantumiseen, iloisuuden ja onnellisuuden tavoitteluun sekä täydellisyyteen niin kotona kuin töissä. Siihen feminismiin jossa Sheryl Sandberg *Leans In* (2013), Katy Perry *Roars* (2013) ja girl bossit ja boss ladyt harppovat itsevarmasti jakkupuvuissa ja kymmenensentin koroissa saavuttaen uran, äitiyden, sosiaalisen elämän, seksikkään kehon ja hyvät yöunet (Alderton, 2018, 100-102). Tämä mediasta tuttu, meihin hyvin iskostettu kuva siitä, mitä feministin ja naisen pitäisi olla, ei jätä tilaa hauraudelle, epäonnistumiselle, surullisuudelle ja heikkoudelle (ibid, 100).

Pyydänkin siis lukijaa lukemaan tätä opinnäytetyötä avoimin mielin, vaikka ei kaikkeen samaistuisikaan, ja vaikka esitetty naiskuva ei olisikaan se ihana, iloinen powerhouse, joksi sen ehkä haluaisi ajatella.

Johdannon loppuksi

Tämän johdannon loppuksi palataan taas niihin ihastukseen ja obsessioon, joilla tämä luku ja opinnäytetyö alkoivat. Tämä opinnäytetyö on syntynyt aiheeseen kuuluvasti suurimmaksi osaksi ystäväni kanssa käytyjen ihastuskeskutelujen välissä Teakin kirjastossa (you know who you are<3). Kirjoitusprosessin aikana minä ja eräs ystävästäni kävimme kumpikin aika monilla treffeillä (välillä saman tyyppin kanssa, jonka jälkeen sovimme, että tästä lähtien kerromme huonojen deittien nimet toisillemme, ettei kummankin tarvitse kärsiä), muotoilimme, lähetimme ja jännitimme viestejä, nauroimme katketaksemme, supisimme, söimme lounaita (joskus vahingossa toisen treffeille kräshäten), ruodimme käytyjä treffejä ja harmittavan monen huonoa käytöstä sekä iloitsimme hyvistä tyypeistä ja green flägeistä.

21:28 39% akkuu jäljellä

Juttelin äidin kans yks päivä puhelimessa ja se sano et oli just miettiny et oli jostain lukenu sellasen hyvän lauseen et kandee valita taistelunsa. Sanoin et se olin kyl aika varmasti minä joka hänelle on niin sanonu. Nii et kai tää tän opparin aihe on nyt sit se taistelu jonka valitsin.

2. Vielä ennen

1999

Mä tykkään T:stä mutta mä en ihan tiä tykkääkö se musta äh tietty se tykkää sehän kattoo mua tunnillaki.

lida <3 T

Female Gaze¹

Ennen kuin puhun taiteellisesta opinnäytetyöstäni ja praktiikastani on hyvä vielä perehtyä käsitteeseen female gaze, ja sen merkitykseen, jotta tämän opinnäytetyön sisältö välittyy ymmärrettävästi.

Aikaisemmissa Skotlannissa suorittamissani musiikin ja elokuvaäänisuunnittelun opinnoissani tutkin naisoletettujen vähyyttä elokuväsäveltämisen alalla, sekä female gazea niin elokuvaäänisuunnittelussa kuin visuaalisessa representaatioissa. Tämän opinnäytetyön voikin nähdä jatkumona näille tutkimuksilleni. Minua kiinnostaa loputtomasti feminististen aiheiden käsittely ja representaatio äänisuunnittelussa, musiikissa, esittävissä taiteissa, Instagramissa, meemeissä, elokuvassa, kirjallisuudessa sekä ylipäättään mediassa. Kirjoitin elokuvaäänisuunnittelun lopputyöni vuonna 2017 eli kuusi vuotta sitten. Tässä välissä olen ehtinyt kehittää omaa estetiikkaani ja praktiikkaani. Kiinnostukseni female gazen tutkimiseen on säilynyt, mutta terävöitynyt, zoomautunut, tyttöyden tarkastelemiseen.

Female gaze keskittyy sanana katseeseen, visuaalisuuteen, eikä vastaavalle auditiiviselle kokemukselle ole varsinaista sanaa. Siksi olenkin päätenyt käyttämään tästä female gaze auditiivisuudesta omassa praktiikassani termiä *girlsound*. Molemmat sanat, female gaze ja girlsound, ovat sukupuolittuneita sanoja, vaikka totesinkin edellisessä opinnäytetyössäni, että female gaze ei ole sukupuoleen sidottu subjektiivinen perspektiivi (Viljanen, 11, 2017). Tämä argumentti perustuu kanadalaisen elokuvaohjaaja, kuvaaja ja kirjoittaja Zoe Dirsen

¹ Vaikka termille female gaze on suomennos (naiskatse), käytän englanninkielistä termiä, sillä englannin sana 'gaze' merkitsee mielestäni enemmän kuin katsetta. Se on *kiinteä katse*, intensiivinen, tietoinen ja seuraava katse.

(2013, 19) väitteeseen siitä, että dekonstruktivisen ajattelun, filosofi Jacques Derridan dekonstruktio teoriaan viitaten², seuraus feministiselle teorialle on se, että feminiinisyys on irti tietystä naisen identiteetistä. Feminiinisyttä (kuten myös maskuliinisuutta) voidaan pitää diskursiivisena konstruktiona eikä yksinomaan tiettyyn biologiseen ryhmään liittyvänä. Tämä ymmärrys voi olla voimakas väline taistelussa naiseuden yksipuolista ja yksiselitteistä esittämistä vastaan. On myös hyvä sanoittaa vielä auki, että feminiiniset ja maskuliiniset konstruktiot, sekä binääriseen sukupuolijakoon liitettävät käyttäytymisen ominaisuudet, ovat patriarkaattisen yhteiskunnan luomia (Viljanen, 11, 2017).

Female gaze ei ole toisin päin käännetty feministisen elokuvateoreetikko Laura Mulvey'n (1975) male gaze³. Se ei keskity juoneen vaan pyrkii herättämään empatian ja samaistuttavuuden tunteita yksityiskohtien, olemisen, kuulemisen ja tuntojen herättämisen kautta. Se pyrkii käsittelemään ääneen lausumattomia naiseuden ja tyttöyden kokemuksia sisäisen maailman kautta. Female gaze myös kritisoi ja pyrkii purkamaan patriarkaattisen kulttuurin luomaa puhtaan naisen ja langenneen naisen kahtiajakoa (TIFF Talks, 2016).

Ohjaaja-kirjoittaja Joey Soloway sanoo Toronto International Film Festivaaleilla 2016 kuvatussa puheessaan (TIFF Talks, 2016), että female gaze koostuu kolmesta elementistä:

1. Katseen tunteminen ja huomaaminen.
2. Miltä katseen kohteena oleminen tuntuu?
3. Katseeseen vastaaminen; näen että katsot minua, mutta en halua olla enää objekti, haluan olla subjekti.

Female gazeen liittyy minun taidekäsityksessäni vahvasti sad girl -estetiikka eli tyttöyteen sekä naiseuteen liittyvän surullisuuden kokemuksen esittäminen. Ennen kuin puhun omasta taiteellisesta praktiikastani, avaan vielä hieman tätä sad girl -käsitettä, jotta olemme kaikki samalla sivulla, ja taiteellinen praktiikkani avautuu lukijalle.

² Derridan dekonstruktio teorian mukaan jonkin asian merkitys syntyy aina suhteessa siihen mitä se ei ole, esimerkiksi feminiinisyys ja maskuliinisuus.

³ Male gaze: naisoletettua esineellistävä, fetisoiva, alistava ja seksualisoiva katse.

Sad girls

“Girls’ sadness is not passive, self-involved or shallow; it is a gesture of liberation, it is articulate and informed, it is way of reclaiming agency over our bodies, identities, and lives” (Wollen tekstissä Watson, 2015).

1.3 2023 23:24 65% akkuu jäljellä
jos en obsessoi ei kiinnosta

olin kirjottanut puhelimen muistiinpanoihin. Ja näinhän se on. Tää ajatus liittyi tähän opparin kirjottamiseen. Kirjottaminen oli alkuvuodesta aika tahmeaa eikä hirveästi kiinnostanut, mut heti kun aloin lukea sad girl ilmiöstä ja siihen liittyvästä teoriasta muistin internetin ja siihen ja sad girliin liittyvän obsessioini ja johan alkoi sujua. Obsessio on ajava voima taiteellisessa praktiikassani. Mut siis olishan sitä voinu helpommankin aiheen taas valita pakko sanoa.

Olin maininnut sad girl -estetiikan alun perin vain sivulauseessa

omaa taiteellista praktiikkaani käsittelevässä luvussa, mutta opponoiyani Saana Volanen pyysi, että tutkisin sad girl -estetiikkaa enemmän ja kirjoittaisin auki, mitä se minulle ja minun praktiikassani tarkoittaa. Kun syvennyin tutkimaan ilmiötä, siitä avautuikin mielenkiintoinen ovi ja tajusin praktiikkani ja taidekäsitteykseni perustuvan sad girl -estetiikalle enemmän kuin olin ajatellut; suurin osa lukemistani kirjoista ja runoista, katsomistani elokuvista ja sarjoista, kuuntelemastani musiikista ja hyvinä pitämistäni esityksistä edustaa sad girl -estetiikkaa.

Daughter Lana Del Rey Taylor Swift Tami T Otessa Moshfegh My year of rest and relaxation

Saba Sams Send nudes Anni Ihlberg Ilonpilaaja Emma Jane Unsworth Adults Naoise Dolan

Exciting times Amanda Palo Outoja kaloja Meghan Nolan acts of desperation Aino

Vähäpesola

Frazier Pizza Girl

Broder Milk fed Sally

Conversations with

kind of girl Han Kang

Gatwood Life of the

Onnenkissa Jean Kyoung

Mona Awad Bunny Melissa

Rooney Normal People

friends Lena Dunham Not that

The Vegetarian Olivia

party The American best friend

*Jean Nathan The
Emma Glass Peach
Eve Babitz Sofia
Marie Antoinette
Florida Project
Fleabag Sylvia Plath
not entirely here*

*secret life of the lonely doll
Lillian Fishman Acts of Service
Coppola The Virgin Suicides
Lady Bird Girl, Interrupted The
Frances Ha Girls Zola Euphoria
The Bell Jar Tiia Kasurinen I'm
(cybersad) Katja Tukiainen*

*Tyttöarmeija Riina Tanskanen Tympeät Tytöt Arvida Byström Petra Collins bella_newman
bimbofairy yellowhairedgirl manicpixiememegirl*

Lyhyt historia

20.5.2003 ti

Mul oli tänään tutkinto 1/3 ja pääsin läpi!! En nähny tänäänkää N:ää. *nyyh* Olin tänään tallill ja jouduin taluttaa... En pääse su:na pyöräretkel Turun Maljaa kattomaan koska meille tulee vierait. *blääh* Toivottavasti N:i ei oo tyttöystävää!! Se olis kauheeta!

1999

lida <3 T ei pidä paikkaansa

Sad girl on tavallaan hyvin vanha ilmiö ja estetiikka, sillä feminiinisessä surussa ei ole mitään uutta. Sad girl juontaa juurensa naisten surun ja masennuksen ymmärryksen (tai ehkä ennemmin ymmärtämättömyyden) historiasta. Feminiininen suru ja masennus on nähty hulluutena ja hysteriana esimerkiksi viktoriaanisessa yhteiskunnassa ja esimerkiksi *Hamletissa* Ofelian masennus ja suru nähdään hulluutena (Thelandersson, 2023, 33-37). Historiallisesti on olemassa paljon naisia, jotka ovat tietoisesti sekoittaneet vallitsevia rakenteita surunsa esittämisen kautta (Barron, 2014): Sylvia Plath, Virginia Woolf, Joan Didion ja Eve Babitz olivat esimerkiksi aikansa epävakaina nähtyjä normeja sekoittavia surutyttöjä.

Kuva: Maya Stolenbesos

Sad girl -nimityksen ja nykyisen hyvin tunnepitoisen, mutta syvästi ironisen, estetiikkansa ilmiö sai Internetissä, Tumblr-blogialustalla, (Alderton, 2018, 64), jossa tytöt ja nuoret naiset jakoivat kuvia ja mustalla huumorilla

varustettuja (huumori on tunnetusti hyvä selviytymis- ja samaistumiskeino) meemejä omasta surullisuudestaan, masennuksestaan ja pahasta olostaan liittyen usein yhteiskunnan naiskäsitteeseen. Tumblrssa sad girl -ilmiön kulta-aikaa olivat vuodet 2013-2017 (Thelandersson, 2023, 162), jonka jälkeen ilmiö siirtyi vähitellen Instagramiin ja sittemmin TikTokiin. Sad girl on kiistatta hyvin valkoinen ja länsimainen ilmiö, mutta sana esiintyi itseasiassa ensin

meksikolaisessa elokuvassa *Mi Vida Loca* vuonna 1993, jossa sad girl oli surullinen, mutta kova, jengityttö, jonka poskeen oli tatuoitu kynneliä (Ibid, 174).

Kuva: Maya Stolenbesos

Kuva: Maya Stolenbesos

Sad girlin kaksoissisar, tai 2020-vuosikymmenen uudelleen tuleminen, on lobotomy-chic, jonka "aloittajana" pidetään valokuvaaja Maya Stolenbesosia (Favreau, 2022). Samaistun praktiikassani sekä sad girl -estetiikkaan että tähän Generation Z -versioon eli lobotomy-chic -estetiikkaan. Lobotomy-chic -estetiikassa Stolenbesos kuvaa tyttö- sekä naisoletettuja ja usein keskittyy pieniin yksityiskohtiin, kuten pehmeuteen, hiuksiin, tiettyyn väriin,

vuorokauden aikaan. Usein mallin kasvoilla kuvissa on tyhjä, dead-pan -ilme – he eivät yritä tai tee mitään, ovat vaan. Stolenbesos kuvaa tyyliään myös hyperfeminiiniseksi ja unenomaiseksi, muiston kaltaiseksi. Hän haluaa kuvillaan luoda ylimalaisen (eng. otherworldly) tunnelman (ibid.). Tämä resonoi minussa valtavasti, sillä kuvaan seuraavassa praktiikkaani käsittelevässä luvussa girlsoundia hyvin samoilla sanoilla, tunnelmilla ja tunnoilla.

14:29 59% akkuu jäljellä

Koska muutos on niin hidasta ja me ei tulla mitään tasa-arvoa koskaan näkemään sad girl ja lobotomy-chic on levähdyspaikkoja ja tila hengittää. Luovuttaa ja sillä protestoida että mitä te

haluatte musta antaa mun olla ja itkeä ja voida pahoin ja vihata. En oo koskaan samaistunut siihen who run the world girls feminismin girlbosseiluun ja lean-iniin. Sarkasmi, itseinho ja mustahuumori toimii paremmin aktivismin välineinä. Ja tähän liittyy just se ettei jaksa aina kritisoida et tätä se nyt on kattokaa piste. Kuvaavaa on että kirjoitan tätä opparia parhaiten yöllä.

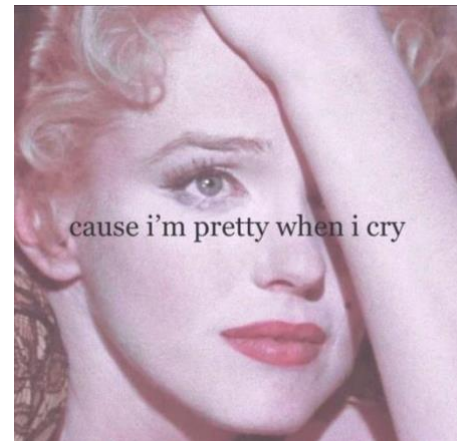
Sad girl ja poliittisuus

Ehkä kuuluisin sad girl -ilmiön edustaja valokuvataiteilija Audrey Wollen sanoi Nylonin haastattelussa, että tytöt on historiallisesti hiljennetty, heitä on sorrettu ja brutalisoitu (Tunncliffe, 2014). Sad girl on protesti kaikkea tätä vastaan (ibid). Surutyön itsetuhoisuus, hiljainen tai julkinen, on strategia, joka tekee epäsuorasta väkivallasta kouriin tuntuva ja näkyvä horjuttaen patriarkaattista järjestelmää (Barron, 2014). Femiininen surullisuus onkin siis vastarintaa, vaikka se onkin passiivista (Tunncliffe, 2014). Se tapahtuu enemmän sisäisesti kuin ulkoisesti, enemmän itkun kuin huutamisen kautta (Thelandersson, 2023, 168). Wollen toteaa myös, että olemme fiksoituneet ajatukseen tyttöyden esittämisestä iloisena ja hauskana, kun se ei oikeastaan ole kumpaakaan (Barron, 2014). Sen sijaan se on brutaalin toiseuden ja jatkuvan väkivallan pelon kokemus (ibid). Feministinen kirjailija Jia Tolentino tekee saman päätelmän kirjassaan *Trick Mirror: Reflections on Self-Delusion* (2019, 95), jossa hän sanoo tyttöyden olevan sisimmiltään surullista.

Median ja viestinnän tutkijatohtori Fredrika Thelandersson ja Internet sosiologian sekä visuaalisen kulttuurin tutkijatohtori Zoe Alderton puhuvat samoista aiheista. Thelandersson (2023, 168) kutsuu sad girl -ilmiötä surullisuudessa lepäämiseksi, joka taistelee boss girl, hyperiloista, suorituskeskeistä feminismiä vastaan. Alderton (2018, 100-102) taas toteaa, että meille on myyty mahdoton unelma, sillä 'do-it-all -feminismi' on catch 22 -tilanne. Sad girl taas normalisoi heikkoja, hauraita, surullisia sekä epäonnistuneita naiseuden narratiiveja (ibid.).

9.3.2023 14:06 65% akkuu jäljellä

Istuttiin taas ruokalassa ja puhuttiin deiteistä ja ihastuksista ja siitä miten kurjii tyyppi on likeenteessä ja red flägeistä ja siitä et kun tunne kasvaa liian isoks niin se poistuu. Ehkä vähän niinku lobotomy-chic girl tai dissosiaatio ehkä ne on sama asia.

Kuva: Tumblr

Sad girl taiteellisen opinnäytetyön estetiikkana

Sen sijaan, että tyttödestä maalattaisiin kiiltokuvamainen hyperpositiivinen kuva tai sen representoiminen olisi väkinäisen optimistista, minusta on feministinen teko näyttää se suru ja olemisen vaikeus, mikä tyttöyteen liittyy. Sad girl ja lobotomy-chic hengessä, johon katsojakuulija voi itse peilata omia kokemuksiaan ja tuntojaan. Tähän liittyy myös oma haluni olla suoraan kritisoimatta tyttö-/naiskuvastoa ja esittää se sellaisena kuin se on. Oma

Kuva: Euphoria

tytön ja naisen identiteettini on ainakin niin sidoksissa patriarkaattiseen kuvastoon ja oletuksiin, että on vaikea tietää, missä patriarkaatti loppuu ja missä minä alan.

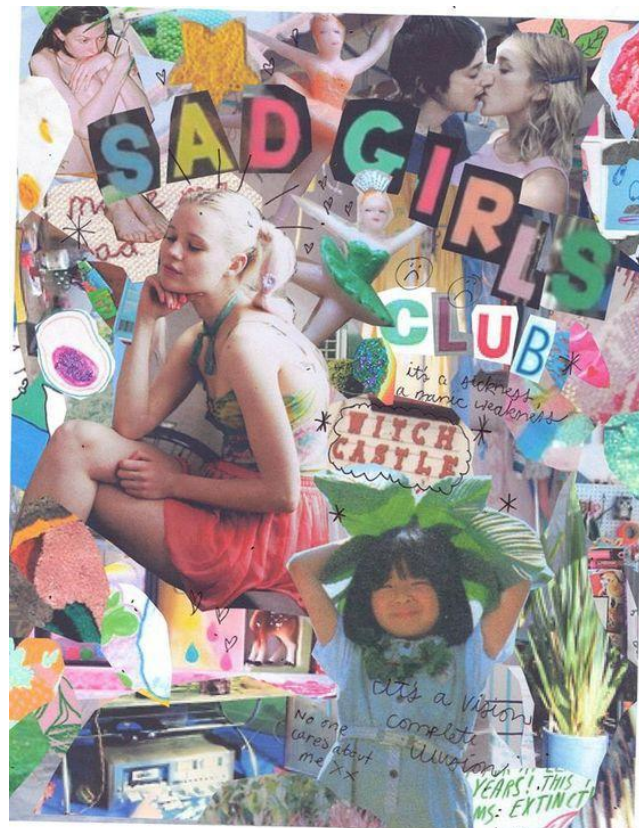
Vaikka luinkin lobotomy-chic -estetiikasta vasta tämän kirjallisen opinnäytetyön kirjoittamisen aikana, olimme intuitiivisesti menneet tätä estetiikkaa kohti taiteellisessa opinnäytetyössäni. Esiinnyimme kasvoillamme dead-pan -ilmeet, jotka puhkesivat hymyyn vain kun katsoimme toisiamme, emmekä performoineet

positiivisuutta. Palautteiden perusteella tämä ilmeettömyys osaltaan edesauttoi katsojaa päättämään syvästi henkilökohtaisiin tulkintoihin, sillä hän saattoi peilata meihin ja äänimaisemaan omia kokemuksiaan ja tuntojaan – samaistumaan.

Sad girl -estetiikka ja tunnelma äänessä, musiikissa, visuaalisuudessa, olemisen ja esiintymisen tavoissa oli teokselle ehkä siksi niin luonnollista, sillä meillä kaikilla tekijöillä on enemmän tai vähemmän monimutkainen suhde tyttöyteen. Meille tekijöinä sad girl -estetiikka antoi tilaa nimenomaan hankalien tunteiden kokemiselle, surulle ja epätäydellisyydelle.

9.3.2023 17:48 21% akkuu jäljellä
Mun taiteellinen lopputyö oli kontrolloitu ja hallittu, muodossa, josta syntyi jännite. Liike oli hidasta, katse näki katsojan ja toisemme. Kun taas tässä kirjallisessa opinnäytetyössä yritän olla vähän vähemmän hillitty, jopa vähän epätoivoinen ja hysterinen.

Kuva: Pinterest

3. Taiteellisesta praktiikastani

21:31 43% akkuu jäljellä

Female gaze -> sad girl -> girlsound

Sad girl on female gazeen alatermi. Se on tapa toteuttaa female gazea. Girlsound on female gaze ja sad girl mun praktiikassani, äänisuunnittelun ja taiteen tekemisen poetiikka.

Sad girl on mulle ehkä sellanen kapina kympin tyttöyttä ja suorittajuutta vastaan. Sad girl antaa luvan keskeneräisyydelle ja epätäydellisyydelle, pötköttelylle ja hengittämiselle. Tän opparin kirjoitusprosessin aikana oon myös miettinyt, miten sad girl ja girlsound on mulle synonyymit. Että girlsound on oikeestaan mulle se sad girlin ilmenemismuoto ja praktiikka. Ja samalla se toteuttaa female gazea, koska sad girl estetiikkana ja ilmiönä pyrkii valottamaan tyttöjen, naisten, tyttö- ja naisoletettujen sekä feminiinisten kokemusmaailmaa.

Olin tänä keväänä kirjoittamisen kandiin runous kielessä -kurssilla ja koin ahaa -elämyksen tunnilla, jolla käsiteltiin poetiikkaa. Poetiikkaan nimittäin sisältyy kirjoittamisen tyyli, estetiikka, kirjoittamisen tavat, aiheet, prosessi ja niin edelleen. Poetiikka tuntuu siis olevan samantyyppinen termi kuin esittävässä taiteissa käytetty sana praktiikka. Eli girlsound on minun äänisuunnittelun poetiikkani, johon kuuluu muun muassa

ystävyyys

ihastus

obsessio

intersektionaalinen feminismi

runojen kirjoittaminen

päiväkirjat

kirjoittaminen ylipäänsä

listat

räntit

prokrastinointi

värit

lukeminen

raivo

äännet

musiikin tekeminen

ihmisääni

kaiku
 vocoder
 syntikat
 tyttöys
 sad girl
 surullisuus
 meemit
 hauntologia
 ääniviestit
 kuvat
 Instagram
 biisien kuuntelu repeatilla.

girlsound

girlsound on varmasti vähän erilainen jokaiselle tytöksi identifioituvalle/tytöksi kasvatetulle. Mulle girlsound on iso käsite. Se on musta intensiivistä, sellasta jännitteistä joka ei purkaudu, se on unenomaista unelmointia, se sisältää tunteita, se herättää tunteita, se on resonointia kehossa, se on latautunutta, hauntologista, joskus nostalgista, siinä on vapautuneisuutta, se on yksityistä, salaista, se on in your face ja piilossa, se on kapina, se on kimaltavaa ja pastellinsävystä ja tummaa, se on auktoriteettiongelmia, se on virheitä ja mokailua, yhteenkietoutumista, DIY, ja se on bittersweet sadgirl ilosuuden rajalla joskus täyttä kuplivuutta ristiriitasta, se on koti.

Feministinen kuvataiteilija Katja Tukiainen (2022, 57) sanoo teoksistaan, että usein niissä toistuvat saman tyttöhahmon variaatiot ”jokainen hahmo on sama ja silti eri, ratkaisen arvoitusta aina uudelleen”. Samaistun tähän, sillä koen, että girlsoundissa myöskin toistuu aina sama tyttöhahmo eri variaatioina sen mukaan, miten löydän hahmosta eri ulottuvuuksia. Thelandersson kirjoittaa (2023, 161), että sad girl -affektin⁴ toistaminen luo jaetun ”sad girl -estetiikan” jonka merkitystä ei voi suoraan selittää, mutta jonka surutyöt, jotka itse osallistuvat sen luomiseen ja ylläpitoon, ymmärtävät. Voidaan siis sanoa, että sad girl ei ole vain estetiikka, jota levitetään vaan myös subjektiivinen sad girl -hahmo. Jakamalla

⁴ Affektiteoria: Affektiteoriassa affekti ymmärretään ”laajemmaksi ja epämääräisemmäksi kuin selkeästi määritelty tunne (esim. pelko tai inho) tai puhdas subjektiivinen kehollinen tuntemus. Affektiteoria on kulttuurin ja taiteen tutkimuksen osa-alue, jonka juuret palautuvat 1990-luvun puoliväliin. Affektiteoria korostaa kehollisuutta ja affektien (tai tunteiden) merkitystä taiteen ja kulttuurin tutkimukselle” (Tieteen termipankki, 2023). Tunne on kommunikoitavissa kielellisesti, affekti ei.

affektiivisiä kuvia ja meemejä (tai musiikkia ja äänimaailmoja) syntyy subjektiivinen sad girl -positio. Tällöin siihen on mahdollista asettua itse (ibid.). Samalla tavoin koen girlsoundin olevan subjektiivinen hahmo -positio, johon on mahdollista asettua.

Hélène Cixous tutkii teoksessaan *Medusan Nauru* (2013) naiskirjoittamista (écriture feminine), jossa naisen on itse kirjoitettava itsensä. Mielestäni samoja rakenteellisia ja esteettisiä tapoja voi suoraan hyödyntää myös äänisuunnittelussa ja musiikin tekemisessä, sillä kokemukseni perusteella kirjoittaminen ja äänisuunnittelu sekä säveltäminen ovat vähän samankaltaisia puuhia. Tai ainakin itse ajattelen usein sekä kaunokirjallista tekstin kirjoittamista, ääntä ja musiikkia tunnelmien, sävyjen, tuntoisuuksien, hauntologian, painojen, dynamiikan, rytmin, fluidisuuden, mielikuvien, ja värien kautta. Kirjallisuus, kuten kaikki muutkin taiteen alat, on myöskin historiallisesti ollut miesvaltainen ala, jota Cixous *Medusan Naurulla* (2013) yritti muuttaa ja purkaa. Koen, että samoja metodeja voi käyttää myös äänisuunnittelun miesvaltaisuuden muuttamiseen ja purkamiseen.

Girlsound sisältääkin praktiikassani Cixousn kuvaamia naiskirjoittamisen tapoja: siinä on eleitä, se on rytmikästä, puuskittaista, prosessi lähtöistä, välittömästi tapahtuvaa, fluidista, muuttuvaa, elastista. Jatkuvaa kasvua ja leviämistä. Rajat sulavat. Lukuisat toistot ja yhteen kietoutuneet fraasit muodostavat kasautuvan vaikutelman. On perääntymistä ja kompastumista. Fraaseja muotoillaan uudelleen. Merkitykset muuttuvat.

Naiskirjoittamisessa vastustetaan lopullisuutta, jäsentämistä, päättämistä, määrittelyä, kaksijakosuutta, hierarkioita, purkamista ja ratkaisua (Cixous tekstissä Cox, 2001, 10).

Girlsound sisältää myös raivokasta iloa, sisäisen maailman ilmentämistä, vapauden kaipuuta, irti päästämistä, kateutta, vihaa, tuntumista. Se, mikä minua ehkä eniten girlsoundissa kiehtoo, on sen dramaattisuus ja samanaikainen lakonisuus, tuntoisuus, överit tunteet. Sydänsurut. Ihastumiset. Obsessio. Ihanuus ja viha.

1998

Rakastan J:tä. Aina kun minä vilkaisen J:tä niin minä huokaisen koska en voi sille mitään se syntyy itsestään<3

1998

Meidän koulussa on Krista niminen tyttö ja Evita niminen tyttö he ovat ainoat tytöt jotka eivät tykkää J:stä. Minä puhkun rakkautta J:tä kohtaan.

Koska elämme patriarkaattisessa yhteiskunnassa, on mahdotonta tehdä feminististä taidetta irrallaan patriarkaatista, sen ulkopuolella. Usein feministiset teokset, kuten minunkin taiteellinen opinnäytetyöni, päätyvät käsittelemään aiheita, jotka eivät mahdu patriarkaattiin, aiheita, joita patriarkaattinen maailma ei pidä tärkeinä tai kritisoimaan patriarkaatin luomaa naiskuvaa. On tärkeää ymmärtää patriarkaattiset rakenteet, jotta niitä voi horjuttaa sisältäpäin feministisellä taiteella. Erästä *girlcrush*-nimistä audiozine-teostani käsittelevän puhelun aikana ystäväni, joka toimi teoksessa dramaturgina, totesi pitkän ”miten mä nyt tän ratkasen” -monologini jälkeen, että kyllä se patriarkaatti voi siellä näkyä, että siitähän se kontrasti sitten tulee. Tajusin, että siitähän se konstruktion ymmärtäminen on, että esittelee patriarkaattiset rakenteet myös kuulijalle/yleisölle ja sitten peilaa sitä vasten, mitä voisi olla, horjuttaa. Tähän female gaze, sad girl -estetiikka ja oma girlsoundini pyrkii.

Feministiset musiikki-, kirjallisuus- ja elokuvateoreetikot, kuten Susan McClary (2002), Laura Mulvey (1973) ja Hélène Cixous (2013), puhuvat seksuaalisuuteen liitetystä draaman kaarista. Patriarkaattinen, meille hyvin tuttu aristoteelinen, draaman kaari muistuttaa miehen orgasmia, jossa kliimaksi on loppua kohden. Varsinkin taiteilija, poliittinen aktivisti ja lehtori Renee Cox (2001) mieltää feministisen draaman kaaren syklisenä ja esimerkiksi monena kliimaksina naisen seksuaalisuuden tapaan. Minä taas mietin, voisiko feministinen draaman kaari olla jotain muuta. Girlsound -praktiikassa olen päätenyt käyttämään ihastumisen draaman kaarta, jossa alku/alkuosa on hyvin intensiivinen ja klimaattinen, koko muu osa on lilluvaa, välissä on muutamia dynaamisempia kohtia, on toisteisuutta eikä jännitteitä pureta, loppu vain loppuu, joko kesken tai pikku hiljaa. Ihastuminen on nimittäin usein aluksi hyvin intensiivistä, jännitteet eivät purkaudu vaikka alun intensiivisyys laskeekin, obsessio ja levottomuus ilmenevät toisteisuutena ja jännitteinä, sitä lilluu odottavassa tilassa ja tunteet kuplivat, nousevat ja laskevat laidasta laitaan, esimerkiksi saadessa ihastukselta viestin, tai kun ihastus tekeekin vaikka oharit. Lopulta ihastus loppuu tai hiipuu pois. Ihanimmassa tapauksessa tietysti ihastus jää kuplimaan.

23:25 2% akkuu jäljellä
girlsound on mun Room of My Own avatar ja kokemus

agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood eli taiteellinen opinnäytetyöni

*fifty shades of vaaleanpunainen
 millennial pink
 unicorn colour
 kimallesydän
 hattaracupcakemarieantoinettewitchinghour
 limakalvo
 liha
 kielenpikkunystyrät
 allthingstoocute
 ...
 pastelliväreistä
 esim liila ja mintun vihree on kivat
 hengailusta
 ja nauramisesta
 ja pussailusta
 ja pikkutuntien tunnustuksista ja
 ...
 ja
 siitä et oisin pikkusen rohkeempi
 siitä et oisin pikkusen itsevarmempi
 siitä et tykkäisin itestäni pikkusen enemmän*

(agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood esityksen käsiohjelmasta)

agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood oli taiteellinen opinnäytetyöni. Se oli installaationomainen tanssi- ja ääniteos, jota esitettiin Vapaan Taiteen Tilassa, Helsingissä, 10.-13.12.2021. Olin teoksessa koollekutsujana ystäväni ja Hägglund Viipuri Kollektiivi - työparini tanssitaiteilija Maija Viipurin kanssa. Roolini teoksessa oli myös olla äänisuunnittelija, säveltäjä, yksi esiintyjistä sekä yksi kirjoittajista. Esityksen työryhmään kuuluivat lisäksi tanssitaiteilijat Lotta Mirtti ja Sofia Charifi sekä valosuunnittelija Aju Jurvanen. Lavastuksen, dramaturgian, koreografian ja puvustuksen toteutimme yhdessä työryhmänä. Kaikki työryhmän jäsenet olivat myös esiintyjän sekä kirjoittajan positioissa. Teoksen kesto oli noin 75 minuuttia.

Näyttämökuva

Kymmenen kaiutinta näyttämön ympärillä sekä kaksi sub wooferia (katso liite 1, s.69). Mikseri, kannettava tietokone sekä Ableton Push 2 näyttämöllä, lattialla.

Seitsemän tarroilla ja glitterillä koristeltua, violettiaudiokaapelista sm58 -mikrofonia vedettynä lattialle ympäri tilaa.

Valoajopiste seinän vieressä (valosuunnittelija Aju Jurvanen sairastuikin esityskaudeksi ja tuuraavat henkilöt (kiitos Topias Toppinen, Saana Volanen ja Alina Pajunen<3) ajoivat esitykset. Muuten valoajopistekin olisi ollut näyttämöllä.)

Näyttämönä valkoinen rakennustyömaalla käytettävä eristematto 5 x 10 m.

Kummassakin lyhyessä päässä näyttämöä valkoisesta hallaharsosta tehdyt laskosverhot.

Näyttämöllä kolme laventelin väristä, erikokoista näyttelypömpeliä.

Näyttämöllä eri puolilla, pömpelleillä ja lattialla, Demi -lehtiä, W.i.t.c.h. -lehtiä vanhoja päiväkirjoja, Bratz -nukkeja, Winx -nukkeja, poneja, barbieja, glitterpurkki, nukketalon kalusteita, iso peilipallo, tarroilla koristeltu mankka, CD-levyjä (Britney Spears, Spice Girls, Nylon Beat), kirjoja sekä pieniä posliiniesineitä.

Teoksen rakenne

1. Teos on jo käynnissä, kun yleisö saapuu. Yleisö saa istua tuoleille, lattialle, seistä tai liikkua tilassa. Yleisö saapuu näyttämölle (ja sen ympärille) läpi tilan, johon olemme rakentaneet

neljä kollaasia omista runoistamme,

tyttölehdistä, julisteista ja kuvista.

Näyttämökuvassa me istumme tai makaamme lattialla ympäri tilaa ja teemme hidasta liiketehtävää, joka on jokaisella vähän eri.

Katsomme silmiin toisiamme sekä yleisön jäseniä. Ilmeemme on tyhjä. Äänimaisema on

musiikinomainen, siinä on mielestäni noitamainen biitti, se on äänekäs, voimakas, kehossa

tuntuva, elektroninen, jännitteinen, ja sireenimäiset äänet herättävät hädän tunnetta.

Mielessäni ääni on väriltään tummanlilaa, tummansinistä, punaista ja mustaa. Äänessä ja meidän olemisessamme on ristiriita.

Kuva: Kaisa Syrjänen

2. Äänimaisema laitetaan pois. Nousemme polvi-istuntaan ja katsomme hetken aikaa toisiamme. Lähdemme kävelemään ympäri tilaa ja asetumme makaamaan hetkeksi lattialle, siihen missä satummekin olemaan. Kolmannella kerralla päädymme lattialla olevien mikrofoniin ääreen. Joku meistä aloittaa kuiskailun, jota jatketaan yksitellen ennalta määrittelemättömässä järjestyksessä ennalta määrittelemätön aika. Jossain kohtaa Sofia lähtee konttaamaan kohti yhtä kulmista ja muut seuraavat. Äänisuunnittelussa on kuiskausten lisäksi hiljaista. Kuiskaukset käsittelevät haaveita, unia, kateutta ja häpeää.

3. Päädymme halauskasaan, jossa supisemme niitä näitä, nauramme ja vaihdamme asentoja. Supinassa on fokuksessa luvan pyytäminen: ”onks ok jos nojaan suhun näin?”. Lopulta päätämme yhteistuumin nousta ylös, jatkaa ja lähteä kävelemään ”barbiekävelyä” varpaillamme, tiiviinä joukkona, ensin mankalle ja sitten toiseen päähän näyttämöä.

Äänisuunnittelussa on supinan ja liikekahinan lisäksi hiljaisuutta.

4. Minä laitan mankkaan CD:n, jolla on The Veronicas -bändin kappale *Untouched* (2007), laitan sen soimaan, ja menen muiden luo. Seuraa harjoiteltu ja koreografioitu, lapsuudesta inspiroitunut, unisono tanssiesitys, joka päättyy ilmasoitin-bändiin.

5. Siirrymme kahdenkymmenen minuutin improvisaatio-osioon, jossa on kuitenkin sovittuja tehtäviä sekä äänessä että liikkeessä. Äänisuunnittelu on unelmoivaa, leijuvaa, pehmeää, surullista, välillä soi väärin soitettu pianomelodia, välillä toinen oikein soitettu melodia, Britney Spearsin *Everytime* (2004) käväisee osana äänimaisemaa. Myös pätkät harjoituksissa äänittämästäni

Kuva: Kaisa Syrjänen

materiaalista, jossa kuuluu esimerkiksi Lotan huudahtama ”vitsi mitkä barbiaivot” ja naurua, ovat osa äänimaisemaa. Mielessäni äänimaisema on mintunvihreä, laventeli ja vaaleankeltainen. Osana äänimaisemaa on myös hetki, jossa minä ja Sofia laulamme auto-tunetettuihin ja vocoder -efektin läpi kulkeviin mikkeihin improvisoituja melodioita ja harmonioita sanoilla ”unelma” ja ”suudelma”.

Kuva: Kaisa Syrjänen

6. Minulla on kello ja noin 20-25 minuutin kohdalla alan muuttaa äänimaisemaa uuteen maisemaan, jossa eri puolille tilaa, kaiuttimiin, ajan aiemmin äänitettyjä, kuiskattuja runoja, tunteja ja tarinoita häpeästä, kateudesta ja unelmoinnista. Taustalla on myös hiljaista sateen ropinaa ja haaveenomaisen, pehmeä syntikkamatto. Alamme pikku hiljaa yhdessä keräämään objekteja ja

kasaamaan niitä alttariksi toiseen päähän näyttämöä. Kun olemme lopulta saaneet kaiken kerättyä, asetumme myös itse alttarikuvaan istumaan. Äänimatto on ohjelmoitu loppumaan itsekseen tietyssä pisteessä. Valo himmenee hitaasti pimeydeksi.

16.11.2003

Menin muuten torstaina Irmal. Oli tosi kivaa!!! "Hypättiin" rataa (ilman esteitä). Harjoteltiin siis tiukkoi käännöksii. Anni meni Tarmol, Elmo Romeol (yllätys yllätys!), Jonna Issel, Hannah Essil ja Erika Rusinal. R muuten huus mulle täs yks perjantai et: "Moi rakas!". Olin Noen ja Emmen kans silloin iltalenkil. Vastasin sil kyl et: "Heiiiii!" Kyl mua vähän nolotti ku Emma oli vieres.....

Kirjotettiin vihkoihin heppikses kengityksestä ja kavion osist/kavion rakenteest. Meit oli siel vaan mä, Hannah ja Emma. Eve oli muuten meil eilen. Se on kiva ja oli tosi kivaa ku sai pitkäst aikaa jutella "asioist" jonku kaa!!!

Ps. Viisi ihaninta heppaa:

1. Monster (<3)
2. Charmant
3. Rusina
4. Romeo
5. Irma, Monika

Prosessista

Olimme Maijan kanssa sopineet Alkon viinihyllyllä, että tekisimme yhdessä jonkin teoksen. Koska olemme molemmat lähestulkoon aina tosissamme, tapasimme heti tammikuussa 2021 Teakilla aiheenamme "mitäs nyt, kiva tutustua paremmin, vaikka vähän jännittää, mikä prokkis me nyt sitten tehtäisiin". Feminismi, tyttöys, häpeä, kateus sekä unelmointi nousivat heti esiin samoin kuin halu tehdä esitys, jonka itse tahtoisimme nähdä ja kokea. Kahden viikon Tero Saarinen Companyn kesä-ääniresidenssiä 2021 varten kirjoitimme näihin aiheisiin, sekä ylipäätään tyttöyteen, liittyviä tekstiharjoituksia. Idea tekstiharjoituksista

syntyi osin pandemian sanelemana, sillä kevät 2021 oli vielä epävarmaa COVID-19 -aikaa ja tapasimme Maijan kanssa lähinnä Zoomissa. Kirjoitustehtävät olivat mielekäs ja Zoomissa mahdollinen tapa edistää produktiota. Varsinainen demotyöskentely tapahtui kuitenkin vasta fyysisessä residenssissä Kaapelitehtaalla, Tero Saarinen Companyn tiloissa. Studion kaksikymmentäkolmekanavainen kaiutinjärjestelmä mahdollisti immerstiivisen äänimaiseman luomisen tilaan ja erilaisen äänellisen ajattelun, kuin mitä esimerkiksi stereokuuntelu tarjoaa. Puhun praktiikassani usein äänikuplista, joiden sisään yleisö astuu, ja tällaisen loinkin tilaan – tyttökuplan. Demosimme teoksesta ensimmäisen version kahdestaan lokakuussa 2021 Tero Saarinen Companylla.

Kuva: Emma Vuorinen

Isomman työryhmän harjoitusprosessissa koimme muutamankin kriisin liittyen tyttöyteen mielipiteitä jakavana aiheena: tyttöys mielletään edelleen vääräksi, huonoksi, toisarvoiseksi, ei vakavasti otettavaksi ja yhteiskunnassa maskuliinisuus nähdään usein ”parempana” kuin feminiinisyys (Tolentino, 2019, 107; Criado-Perez, 2019, 14; 38). Koska nämä ajatukset ovat meissä kaikissa sisäistettyinä, ne aiheuttivat hankausta aiheen käsittelemisen kanssa, ja esimerkiksi ahdistusta siitä, miten yleisö tulee teokseen reagoimaan. Pohdimme myös paljon, voimmeko rajata aiheen tyttöyteen, vai pitäisikö aiheemme olla inklusiivisempi. Ryhmässämme oli sekä cis-naisia että muunsukupuolisia, mutta koska olimme kaikki tytöiksi kasvatettuja, aihe rajautui tyttöyteen, ja varsinkin nostalgiseen, lapsuuden ja nuoruuden tyttöyteen. Tiedostimme myös, kuinka eri tavalla kukin meistä tyttöyttä aiheena käsitteli, sillä kuten Cixouskin (2013, 36) sanoo: naiseutta (ja minä sanon että tyttöyttä) on yhtä monta kuin yksilöäkin.

Näiden asioiden takia aihetta oli välillä jopa pelottavaa käsitellä. Aihe tuntui melko radikaalilta eikä yleisön reaktioita voinut ennustaa. Tässä auttoi onneksi se, että tunsimme toisemme entuudestaan ja suurimmalla osalla meistä oli jo yksi yhteinen produktio alla. Jonkinlainen ystävyys ja luottamus oli siis jo muodostettu. Keskustelimme prosessin aikana

paljon aiheeseen liittyvästä häpeästä, jota koimme: voidaanko me tehdä esitys tästä aiheesta? Voidaanko me käsitellä tätä näin? Onko tämä ok vai vihaako kaikki tätä (ja meitä)? Varsinkin Maijan kanssa puhuimme paljon omista taipumuksistamme miellyttämiseen. Meidän piti teosta tehdessämme tietoisesti päättää, ettemme aio lähtökohtaisesti miellyttää katsojaa, vaan pitää kiinni omasta estetiikastamme ja siitä, mitä itse koimme tärkeäksi käsitellä. Tämä korostui varsinkin positiossamme koollekutsujina ja projektin vetäjinä, sillä jouduimme kannattelemaan ja seisomaan teoksemme takana koko työryhmän puolesta. Itseäni auttaa esityksen tekoon liittyvissä epävarmuuksissa valosuunnittelijakollegalta opittu lentävä lause ”esitys on valmis sit ku me sanotaan et se on valmis” ja tämän muistutin mieleeni ja sanoin ääneen työryhmälle usein projektin aikana.

Sen sijaan, että olisimme keskittyneet siihen, miltä koreografia näyttää ulospäin keskityimme toiminnallisuuteen, olemiseen, sisältäpäin nousevaan kokemukseen. Haimme esimerkiksi inspiraatiota valokuvista, Charlotte Jansenin kokoamasta valokuvakirjasta *Girl on Girl: Art and photography in the age of the female gaze* (2017). Tehtävinä oli muuttaa kiinnostavien kuvien tunnelmia ja asentoja liikekieleksi, kirjoittaa niiden pohjalta tai suoraan näyttämöllistä jokin kuva. Koska valokuvissa on vahvasti keskitytty olemiseen ja tunnelmaan, tämä siirtyi myös meidän tekemiseemme. Kuvista kävi myös selkeästi ilmi se, kuinka halut voivat olla ristiriitaisiakin. Haluan olla barbie, mutta en esine. Haluan olla kaunis ja ällöttävä.

Ääni

Tila

Girlsound-käsitteeseen kuuluu myös äänen kuunteleminen ja suunnitteleminen äänen ja tilan ehdoilla. Ääntä ei lähestytä ylhäältä käsin halliten, vaan samalta viivalta ”yhdessä”. Girlsound on observeivaa, se hyväksyy kaikki ääniympäristön äänet: aina läsnäolevat äänet, epämiellyttävät ja miellyttävät, hiljaiset ja kovaääniset, kuullut ja huomiotta jääneet (Schafer tekstissä McCartney, 2000, 320). Jos tila soi tietyllä lailla, silloin suunnitellaan sen ehdoilla eikä niin sanotusti pakoteta ääntä tiettyyn muotoon, esimerkiksi ekvalisoimalla PA:ta hirveästi. Ekvalisointikin nähdään äänen sointien ja laadun vahvistamisena, ei korjaamisena.

Äänisuunnittelija Tari Lindén (2020) tuntuu puhuvan samasta asiasta, mutta hän käyttää termiä ei-binäärinen äänisuunnittelu: ”ei-binäärinen äänisuunnittelu on sen ajattelua, että maailma resonoi eri tavoin eri kohdissa”. Tämä oli rauhoittava ja kiinnostava lähestymistapa varsinkin Vapaan Taiteen Tilassa, joka on muodoltaan putkimainen ja valtava, ja jonka epätasaiset, betoniset seinät kaikuvat paljon ja ennalta-arvaamattomasti. Yleisön lisääminen tähän toi myös uuden äänellisen tason pehmentävänä, mutta myös ääniä synnyttävänä elementtinä, joka osaltaan oli vuorovaikutuksessa esityksen ja tekemäni äänimaailman kanssa. Elokuvateoriassa puhutaan *mise-en-scene* -käsitteestä, johon kuuluu neljä tärkeää visuaalista osa-aluetta: lavastus, puvustus, valaistus sekä henkilöiden/asioiden ja kameran liikkeet. Ehkä esittäväntaiteen äänisuunnittelussa voitaisiin puhua käsitteestä *mise-en-son* (son = ääni), joka sisältää äänen olemisen, tilan olemisen, yleisön olemisen, kaiutinten olemisen, esiintyjän olemisen ja suunnittelijan olemisen.

Ihmisiäänen käyttö

Ääni (voice) tekee objektista subjektin, se tuo tilanteeseen toiminnan, ”voice is my sounded self” (LaBelle, 2014, 6).

Teoksessa käytettiin ihmisääntä viidellä eri tavalla:

1. Livenä tapahtuvana kuiskintana kaiutettuihin mikrofoneihin.
2. Livenä tapahtuvana akustisena kuiskintana ja nauramisena.
3. Livenä tapahtuvana auto-tunetettuna ja vocoderisoituna laulamisenä.
4. Kenttä-äänitettynä jutusteluna, nauruna, harjoitteluna.
5. Äänitettynä kuiskintana.

Kuiskinnat

Teoksessa oli kohtaus, jossa makasimme kaikki vatsallamme lattialla ympäri tilaa edessämme mikrofoni. Puhuimme vuorotellen ennalta määrittelemättömässä järjestyksessä, kuunnellen ja aistien toisiamme. Jokaisen ääni oli ajettu omaan kaiuttimeen ja vähän eri puolelle, missä makasi, äänen lähteen hämähäyttämisen vuoksi. Feministisen elokuvateoriantutkija Kaja Silverman kirjoittaa teoksessaan *The Acoustic Mirror: The Female*

Voice in Psychoanalysis and Cinema (1988, 141-142), että naisääni voidaan monistaa sellaisella tavalla, joka tekee mahdottomaksi äänen sitomisen ruumiiseen. Tämä hämärtää erottelua sisäisen (ääni) ja ulkoisen (ruumis) välillä ja näin uudelleen määrittää suhteen katsojan ja katsottavan välillä. Tämä liittyy feministisessä elokuvateoriassa male gazen horjuttamiseen, sillä ruumiittomalla voice-overilla on elokuvassa kaikkietävän valta ja siksi Hollywood elokuvissa voice-overin puhuja on lähes aina miesääni (fallos, katseen haltija, symbolinen isä). Sen sijaan naisääni on synkronisoitu, ruumiillistettu, sillä naisääni, kuten naisen kuva, on speaktaakkeli, kohde, objekti (Silverman, 1988, 50; 163). Male gaze lokalisoii miesäänen, -näkemisen ja -kuulemisen kuvan 'ulkopuolelle' kun taas naisääni, -näkeminen ja -kuuleminen lokalisoituu male gazessa 'sisäpuolelle'. Tämän vuoksi ruumiiton miesääni voidaan nähdä esimerkkinä miehen tekijyydestä, todisteena saavutetusta näkymättömyydestä, kaikkietävyydestä ja diskursiivisesta voimasta (Silverman, 1988, 164).

Kuva: Kaisa Syrjänen

Teoksessamme tekstit puhuttiin mikrofoniiin kuiskaten niin, että oli mahdotonta tietää, kuka puhui. Olimme kohtauksessa yhdessä yhteisessä tyttöydessä, mutta myös erillämme omissa tyttöyksissämme, toisaalta ruumiissa, toisaalta ulkopuolella, toisaalta speaktaakkelinä, toisaalta katsojana, kaikkietävinä ja diskurssia halliten.

Äänitaiteilija ja kirjailija Brandon LaBellen mukaan (2014, 6) kuiskaus on ääni (voice), joka vaivaa ja kummittelee (haunts) kuulijaa, sillä se sisältää lupauksen jonkun tai jonkin välittömästä saapumisesta. Se kuitenkin hämärtää muita ihmisäänestä yleensä tunnistettavia piirteitä, kuten sukupuolen ja puhujan mahdollisen tunnistettavuuden (ibid.). Kuiskaus tarkoittaa myös intiimiyttä, puhujan välitöntä läheisyyttä, salaisuutta, uskoutumista, herkkyyttä, hiljaisuutta, heikkoutta. Kuiskatut asiat tuntuvat painavilta, sillä ne ovat jotain, minkä juuri ja juuri uskaltaa sanoa ääneen. Kuulija joutuu pinnistelemaan kuullakseen sanat. Kuiskaus on ikkuna sisäiseen maailmaan.

Kuiskaus on samaan aikaan epäinhimmillinen ja liian inhimmillinen (LaBelle, 2014, 147), ja tällä teoksessamme hämärytimme myös nukkejen ja meidän rajaa puhujina.

Loppukohtauksessa kuiskinta oli aiemmin äänitettyä ja epäselvempää. Ajoin kuiskauksen per kaiutin, ensin yksi kerrallaan, niin että kuiskauksesta sai selvää, mutta pikkuhiljaa kuiskaukset kasautuivat kaaokseksi – salaisuusmassaksi – niin että katsojakuulijan täytyi mennä aivan kaiuttimen viereen kuullakseen haluamansa tarinan.

Kuva: Kaisa Syrjänen

nämä kyöneleet (ibid.).

Kuiskitut tekstit käsittelivät häpeää, surua, epäonnisia ja onnistuneita ihastuksia, kateutta, unelmointia ja unia. Aldertonin mukaan (2018, 102) surutyöt tietoisesti horjuttavat rakenteita esittäessään näkyvästi suruaan. Tämä pakottaa katsojan silminnäkijän positioon ja kysymään itseltään, mitä me yhteiskunnan jäseninä olemme tehneet, kun olemme aiheuttaneet

A. Hauntologia

Siitä mihin kuva, tässä tapauksessa näyttämökuva, loppuu ääni jatkaa nostaen esiin hauntologisia muistoja ja tunteja. Esimerkiksi kuiskinta liitetään kummituksiin ja kummitteluun, eli englanniksi *haunting*, sen mystisen olemuksen vuoksi (LaBelle, 2014, 149).

Tyttöyden hauntologia. Lapsuuden ja nuoruuden tyttöys poneineen ja barbeineen ja w.i.t.c.h. lehtineen ja demeineen ja tulevaisuuden unelmineen oli ihana lets go back mut mitä me silloin toivottiin että tulevaisuus on? Joka ei toteutunutkaan niin. Me ei oltukaan adoptoituja keijuja tai prinsessoja ja meistä ei tullukaan noitia tai merenneitoja tai pop tähtiä ja kun tyttöys ja lapsuus päättyi niin häirintä seksuaalisointi ja objektisointi alko isommin. Ja se toiveikkuus ja ne unelmat ja se pysähtynyt aika haunts us.

Hauntologia on Derridan vuonna 1993 kehittämä teoria, jonka mukaan ideat, jotka viittaavat sosiaaliseen, kulttuuriseen tai menneisyyden elementtien paluuseen aaveiden tapaan (Cutrofello, 2006). Pohjimmiltaan hauntologia ehdottaa, että menneisyys ei ole täysin

poissa, vaan jatkaa ”kummittelemista” (eng. haunting) nykyisyydessä nostalgian, esineiden tai ratkaisemattomien poliittisten konfliktien, kuten feminismiin, kautta. Hauntologia on kiinnostunut tutkimaan tapoja, joilla menneisyys muokkaa nykyisyyttä ja varsinkin, miten menneisyyttä voidaan hyödyntää hallitsevien valtarakenteiden ja narratiivien haastamisessa sekä horjuttamisessa (ibid).

Taiteellisessa opinnäytetyössäni hauntologista oli jo sen aihe, eli tyttöys, sillä työryhmä ja katsojakuulijat olivat kaikki aikuisia. Koska käsitelimme äänellisesti, visuaalisesti, liikkeellisesti sekä tekstillisesti omia milleniaalityttöksiämme, uskon että hauntologiaa kokemuksia kokivat varsinkin milleniaalit tytöiksi kasvatetut katsojakuulijat. Tyttöys, häpeä, kateus, suru, kontrolli, päiväkirjat ja feminiininen liikekieli ovat kuitenkin aikaan sitomattomia, joten hauntologiaa koki varmasti myös vanhempi katsoja.

Hauntologista oli varsinkin esityksessä käytetyt harjoitussaliäänitteet, joissa nauramme, harjoittelemme, ideoimme ja juttelemme yhdessä. Esityshetkellä äänitteissä kuului muutaman viikon takainen maailma; jossa esitystä ei vielä ollut; josta olimme jo nostalgisia; jossa meillä ei vielä ollut aavistusta lopputuloksesta; jossa meillä oli vielä ideoita, jotka eivät koskaan päätyneet esitykseen; jossa emme olleet vielä stressaantuneita; jossa kukin meistä oli jossain tietyssä elämäntilanteessa, päivässä, mielialassa, sydänsurussa, ihastuksessa. Oli ensisijaisesti meille hauntologista kuulla äänitteet esityksessä, mutta uskon, että myös katsoja saattoi tunnistaa niistä esityksessä olleen kohtausten ja tulkita äänitteen luonteen. Koska osa katsojista oli itse esityksentekijöitä, äänitteet ehkä toivat heille myös mieleen muistoja omista prosesseista. Toiset katsojat taas saattoivat tunnistaa niistä yhdessä tekemisen riemun ja ystävyyden.

B. Tuntoisuus

Ranskalainen feministifilosofi Luce Irigaray (1996, 118) on todennut, että ”kuunteleminen vaatii sitä, että olen saatavilla, että olen taas kerran ja aina kykenevä hiljaisuuteen”. Lauseessa viitataan siihen, että saatavilla olo on ruumiillinen tila eikä vain yksiaistillista, korvilla kuuntelemista (Bennett, 2019, 112). Ääni herättää tunteita, mutta se myös fyysisesti tuntuu kehossa,

Kuvaaja tuntematon

kuten myös taiteen tohtori Gillian Siddall ja huilisti-kirjailija Ellen Waterman (2016, 2) huomauttavat: ”ääni on aktiivinen: se matkustaa, vihjailee, kaikuu, toistaa, ja hiipuu. Ääni on aistillista: se kuiskaa ja huutaa, kutittaa korvaa, ja tömähtelee rintakehässä. Me ruumiillistamme ja ruumiillistumme äänen kautta.”

Luettuani aiheesta muutamasta lähteestä huomasin, että asiaa tutkineet toistavat kahta tuntoisuuteen liittyvää piirrettä: he puhuvat siitä, kuinka ääni fyysisesti resonoi, kutittaa ja tömähtelee kehossa, ja, kuten Taideyliopiston lehtori Päivi Takala (2014, 66) sanoo väitöskirjassaan, näiden tuntoisuuksien kautta tapahtuvista samaistumisen ja muistamisen kokemuksista. Kuten aiemmin tässä opinnäytetyössä totesin, female gaze ja girlsound eivät välttämättä välitä juonesta vaan pyrkivät herättämään empatiaa ja samaistumista katsojakuulijassa yksityiskohtien kautta. Mielestäni äänen tuntoisuus liittyy juuri tähän, sillä, kuten Takala sanoo, ”tuntoisuuden kautta voimme ajatella myös aristoteelisesta kerronnasta irrallaan olevaa samaistumista, irrallaan varsinaisesta tarinasta ilmenevää

Kuva: Kaisa Syrjänen

samaistumista” (ibid.) Takala puhuu myös äänen aiheuttamasta muistamisesta, joka mielestäni on hyvin sama asia kuin hauntologian kokemus. Ääni saa meidät muistamaan tunteja ja tapahtumia elämästämme, eläytymään teoksen tunnelmaan ja maailmaan, se vie meidät ”muistamisen tilaan, äänen ja sävyjen herättämiin mielentiloihin” (2014, 67).

Itseäni kiinnostaa äänen tuntoisuudessa sekä samaistumisen että hauntologisen muistamisen kokemus. Mielestäni samaistuminen voi olla myös kokemukseen eläytymistä äänen tuntoisuuden kautta, vaikka kokemusta ei olisikaan itse kokenut. Tämä onkin girlsoundissa avaintekijänä: herättää katsojakuulijassa empatiaa ja esimerkiksi naissukupuolisidonnaisiin kokemuksiin eläytymistä. Omissa töissäni minua varsinkin kiinnostaa luoda kehollisia, toisaalta raukeuden toisaalta jännitteisyyden ja hätätilan, tunteja rytmeillä, toistolla, äänen voimakkuudella, sävyillä, purkamattomilla soinnuilla ja

tekstuureilla. Nämä ovat samanlaisia keinoja, joita Takala luettelee: eleet, rytmit ja liikkeet (2014, 66). Nämä keholliset tunnot ovat liittyneet ja liittyvät omaan naiseuden kokemukseeni vahvasti. Taiteellisessa opinnäytetyössäni äänisuunnittelu yhdessä visuaalisten elementtien kanssa herätti myös kehollisia muistoja teini-iän tyttöyteen liittyvistä kehollisesta surusta, ilosta, kontrollista, paineista, ihastumisesta, ystävydestä ja sisäisestä maailmasta, yksinolosta.

C. Homologia

Musiikissa tuntoisuutta kutsutaan homologiaksi. Termin on keksinyt sosiologi ja kulttuuriteoreetikko Paul Willis (Müller, 2022, 53). Laulu tai kappale herättää (hauntologia) muistoja kuulijassa suoran tunteen herättämisen sijaan eli ääni on fyysinen kokemus (ibid, 55). Homologiassa jokin tietty musiikin genre tai kappale linkittyy johonkin aatteeseen, arvoon tai ajatusmaailmaan (Willis, 1973, 11).

Homologia = musiikki + sosiaalisen ryhmän kokemus elämästä
 Sosiaalinen ryhmä tässä tapauksessa = tytöt

Käytin taiteellisessa opinnäytetyössäni Britney Spearsin kappaletta *Everytime* (2004) ja The

Veronicas -duon kappaletta *Untouched*

(2007). *Everytime* on julkaistu vuonna 2004, jolloin me milleniaalit olemme olleet teinejä, varhaisteinejä tai lapsia. Kappale on kulttuuriin sidottu ja edustaa Britney Spearsin kautta tyttöyttä, teiniyttä, epäonnistunutta ihastumista, kaipuuta ja tyttöyteen liittyvää melankoliaa, jonka varsinkin 2000-luvulla tytöiksi kasvatetut tunnistavat ja liittävät siihen siksi

samankaltaisia muistoja, arvoja, ajatuksia ja

tuntoja. Vuonna 2007 julkaistu *Untouched* taas herättää samassa sosiaalisessa ryhmässä teinityttöyteen liittyvää kapinaa, vapauden kaipuuta ja seksuaalisuuden heräämiseen liittyviä tunteita. Vaikka kaikki työryhmämme jäsenet eivät olleet kuulleet tai muistaneet kappaletta, sen herättämät tunnemuistot olivat kuitenkin samankaltaisia. Tämä liittyy

Kuva: Kaisa Syrjänen

kappaleessa esiintyvään, ajalleen tyypilliseen, laulutyyliin, rytmiin, instrumentaatioon ja harmonioihin (McClary, 2002, 12). Tällainen homologia vaikuttaa tiedostamattomalla tasolla, normalisoiden ja kaivertaan kehoon kulttuurisia odotuksia (Müller, 2022, 58).

Untouched -kappaleen käyttöön liittyi myös ulkomusiikillisia, hauntologisia, elementtejä, sillä teimme siihen unisono koreografian, joka mukaili lapsuudessa ystävien kanssa tehtyjä olohuonetanssiesityksiä. Kappale soitettiin CD:ltä vanhasta mankasta, jolloin äänenlaatu ja mankan päälle laittamisen ele vahvistivat myös muistoja.

Hauntologian, tuntoisuuden ja homologian käsitteet puhuvat sen puolesta, että ääni ja musiikki pitäisi ymmärtää multimodaalisesti⁵ ja interaktiivisesti, sen sijaan, että niitä ajatellaan irrallisina elementteinä esityksen sisällä (Bennett, 2019, s.112).

13:38 57% akkuu jäljellä junassa ghosts with a peach skin

Nauraminen

Naiset hysteria, miehet fyysinen kauhu paniikki reaktio

Luin eilen joskus kahelta yöllä LaBellen *Lexicon of the Mouth* ja siinä puhuttiin nauramisesta ja hysteriasta ja naisista ja hulluudesta (2014, 125) ja miten se vapautuneisuus ja kontrollista irti pääseminen/päästäminen on hurjaa ja jopa pelottavaa ja normivastasta ja horjuttavaa ja

outouttavaa. Meidän esityksessä oli nauruu vaan äänitteenä joka oli äänitetty harkoissa ja se oli kyl tosi vapautunutta ja ihanan kuulosta ja hersyvää ja herkkää ja ilosta vaik oliki myös hysteeristä. Sen kuuleminen aiheutti lähinnä hyviä tunteja ja vei johonki ystävyys hauntologiseen tuntoisuuden kokemukseen. Nii ehkä hysteerinen naisoletettu nauru onki itseasias just hyvä. Tää naurupohdinta tuli lähinnä siitä ku oottelin tänään haapaniemen ratikkapysäkillä ratikkaa ja sit siin oli sellanen kolmen teinipojan ryhmä ja ne möyhötti ja nauro siinä kovaan ääneen ja tajusin et tollanen miesoletettu nauru ja möyhötys aiheuttaa mussa fyysisen tuntemuksen sellasen paniikin sekasen kauhun tunnon vatsassa

ja epämukavan olon sellasen et on valmis pakenemaan tai puolustautumaan koska vaan. Niin tää on musta kiinnostavaa miten nää nauruäänät aiheuttaa hyvin erilaisen tuntoisuuden. Ne pojat tuli munkaa myös siihen ratikkaan ja siis iha ok tyyppei varmaan mut kyl mä kans mietin siinä et se on jännä miten ne jo noin nuorina oppii ottaa ja viemään niin valtavasti tilaa just esim äänen käytön avulla.

⁵ Multimodaalisuus on useiden lukutaitojen soveltamista yhdessä teoksessa. Useat lukutaidot tai "moodit" auttavat yleisöä ymmärtämään teosta. Kaikki visuaalisten elementtien sijoittelusta sisällön järjestämiseen ja toimitustapaan luovat merkityksen (Tieteen termipankki, 2023).

Kuva: Kaisa Syrjänen

Autotune ja vocoder ääni

Autotunetettua ja vocoder -efektin läpi johdettua ääntä käytimme improvisaatio -kohtauksessa, jossa minä ja Sofia lauloimme kahteen mikrofoniiin, yksin ja yhdessä, improvisoiden ensin vokaaleja, joista morffaantui sanat 'unelma' ja 'suudelma'. Naiset ja laulu on historiallisesti liitetty vietteleviin, seksuaalisoituihin seireeneihin (LaBelle, 2014, 53). Naislauluääni on nähty kauniina, mutta viettelevänä (ibid.). Siksi äänen efektoiminen autotunen ja vocoderin avulla hämärtää sukupuolta ja purkaa seksuaalisoitua ääntä (voice).

Kuva: lida Hägglund

Ääniä ei kuitenkaan madallettu maskuliinisemmiksi auktoriteetin saavutamiseksi (Lane tekstissä Eckhart, 2018, 99), vaan pikemminkin outoutettiin ja cyborgisoitiin nostamalla äänenkorkeutta ja lisäämällä vocoder -harmonioita. Kuten kuiskauksissa, tässäkin pyrkimyksenä oli hämärtää meidän ja nukkejen elollisuuden, objektiuden, avatariuden, ja subjektiivisuuden rajoja. Kuka laulaa ja kenen äänellä?

Esityskaudesta

Esityskauden aikana myös yleisö toi esitykseen uusia tasoja ja kokemuksia meille esiintyjinä. Olimme antaneet luvan esityksen kuvaamiseen esityksen aikana ja näin yleisöstä tuli ikään kuin kuvaaja, kirjaimellisesti se, joka katsoo, ja me olimme tietoisesti katsekontaktin ja olemisen kautta kuvattavina. Tähän liittyy vahvasti mielestäni Instagram, sad girl -estetiikka ja Joey Solowayn (TIFF Talks, 2016) female gaze -teoria, jossa katseen kohteena ollaan, se tunnetaan ja siihen vastataan, tullen itse subjektiksi. Samalla tavoin sad girl ja lobotomy-chic -teorioihin kuuluu passiivisen olemisen muuttaminen aktiiviseksi pelkällä olemisella ja katsomisella. Teoksessamme myös äänisuunnittelu aktivoi meitä, sillä se toi liikkuvaksi ja kuultavaksi maailmamme, jonkinlaisen meidän yhteisen, prosessissa löytyneen tyttöyden mielenmaiseman.

Havaitsimme myös, että meille tällainen osallistuva yleisö, joka kuvasi, otti vastaan annettuja esineitä, tuli lähelle, katseli esineitä, luki päiväkirjoja ja lehtiä, leikki barbieilla ja

poneilla ja liikkui tilassa, loi turvaa ja lämpöä. Luulen, että siihen liittyi tunne vastaanottavuudesta ja empatiasta. Koimme jonkinlaista turvattomuutta, jännitystä ja paljautta niiden yleisöjen kanssa, jotka eivät osallistuneet, vaan katsoivat vain passiivisesti, sillä tämä katse tuntui kovin kylmältä. Koska halusimme tarjota katsojalle pääsyn sisään mielenmaisemaan ja olemaan kanssamme, jakamaan tilan yhdessä, tämä passiivinen, vaikkakin tavanomainen, katsojapositio tuntui siksi niin vaikealta ja tunkeilevalta. Se tuntui tässä kontekstissa male gazelta, kun taas yhdessä olemisen ja kontaktin ottamisen katse tuntui female gazelta.

Ohjaavalta opettajaltani Hanna Rajakankaalta sekä yleisöltä saamastamme palautteesta teimme myös sen havainnon, että olimme onnistuneet rajaamaan aiheen tarpeeksi tiukasti. Tämä kannatti, sillä tämä tarkasti rajattu aihe ja estetiikka onnistuivat herättämään yleisössä ilmeisen paljon ajatuksia ja tunteita, ja sitä vasten oli kuulemma helppo peilata vastakohtia ja omia kokemuksia.

Katsojakokemukset

Yksi kiinnostavista saamistamme katsojapalautteista, liittyen edellä mainittuun mikrofonikuiskuttelu-kohtaukseen, tuli miesoletetulta henkilöltä. Hän sanoi, että pääsi kohtauksessa todistamaan jotain, jota ei ollut ennen nähnyt, jotain salaista, jotain, jota ei ole yleensä tarkoitettu hänen nähtäväkseen ja kuultavakseen. Usea naiseksi identifioituvaa taas kyynelsilmin hehkutti, kuinka tunnistettavaa kaikki oli ollut ja kuinka he kokivat tullessaan nähdyiksi, kuinka heidän tyttöytensä oli validoitu. Eräs toinen miesoletettu katsoja taas sanoi saaneensa esityksen aikana vihdoinkin kokea sen tyttöyden, joka häneltä oli lapsuudessa kielletty. Eräs tytöksi kasvatettu katsoja taas kertoi, kuinka oli esityksen aikana muistanut lapsuudestaan muistoja, joita ei ollut muistanut muistavansa.

Meillä oli esityksessä mukana päiväkirja, jonne Sofia ja Lotta kirjoittelivat esityksen aikana ja jonne myös katsojat saivat kirjoittaa. Useampi, ilmeisesti trans- tai muunsukupuolinen katsoja, oli kirjoittanut kirjaan, että teos herätti surua, muistoja ja tunnistettavuutta, ja oli esimerkiksi toiminut eräälle katsojalle tyttöyden hautajaisina; hän oli hyvästellyt oman tyttöytensä esityksen aikana. Nämä palautteet olivat meille tärkeitä ja niiden vilpittömyys ja

henkilökohtaisuus jopa yllätti. Ehkä se johtui siitä, että itse käsittelimme avoimesti, autofiktiivisesti ja vilpittömästi omia häpeän, kateuden ja unelmoinnin kokemuksiimme, jolloin katsojalla oli turvallinen olo jakaa tuntojaan myös meille. Jonkinlainen vastavuoroisuus selvästi tapahtui tässä.

Teoksessa oli myös kiinnostavaa, miten jotkin kohtaukset herättivät erilaisia tunteita katsojan omasta kokemusmaailmasta riippuen. Teoksessa oli esimerkiksi kohtaaminen, jossa me kaikki esiintyjät päädyimme halauskasaan. Aloimme kasassa kuiskaten puhua toisillemme (tämä ei ollut kirjoitettua tekstiä vaan aina hetkessä syntyvää, ja kohtaaminen vaihtelikin kestoltaan) ja nauroimme hiljaa toistemme jutuille. Jotkut katsojat sanoivat samaistuneen vahvasti tällaiseen ystävyden kokemukseen, jossa ollaan porukassa ja vaihdetaan salaisuuksia ja nauretaan. Jotkut katsojat sen sijaan kokivat kohtauksen jopa triggeröivänä, sillä se oli tuonut heille mieleen muistoja ulkopuolelle jäämisestä ja kiusatuksi tulemisestä. Jotkut katsojista tunsivat olevansa kohtauksen sisällä meidän kanssamme, ja jotkut katsojista kokivat olevansa ulkopuolisia. Tämä on minusta kiinnostavaa nimenomaan sad girl ja lobotomy-chic -estetiikkaan liittyvässä katsojan kokemuksen peilaamisen kontekstissa. Esittämällä tällaisia ristiriitaisia kohtauksia esityksissä, voi antaa mahdollisuuden myös katsojan omalle reflektiolle.

Tyttöyden esittämisen radikaaliudesta

Kuvataiteilija Katja Tukiainen (2022, 57) sanoo kohdanneensa urallaan vastaväitteitä ja varoituksia liittyen tyttö -aiheidensa maalaamiseen, sillä tyttöys pitää sisällään arvolatauksia. Vaikka taiteellinen opinnäytetyöni ei kritisoinut tyttö- ja naiskuvastoa, otti se silti kantaa ja keskusteli katsojakuulijan kanssa, kuten Tukiainenkin sanoo omasta taiteestaan (ibid. 58). Voidaan sanoa, tämän, omien hankauksiemme ja sad girl -luvussa nousseiden syiden takia, että tyttöyden, ja varsinkin surutyttöyden, esittäminen taiteessa on edelleen radikaali teko.

Tukiainen miettii horjuttaako vai vahvistaako hänen tyttökuvastonsa vallitsevia sukupuolistereotyyppioita, mutta toteaa sitten katsojan käsityksen tyttöydestä määrittelevän sen, kuinka kukin teoksia tulkitsee (2022, 57). Sad girl -estetiikkaakin on usein syytetty

stereotyyppisen naiskuvaston vahvistamisesta, mutta tässäkin tulkinta on katsojan oman tyttökäsityksen varassa. Mekin mietimme taiteellista opinnäytettäni tehdessämme paljon sitä, vahvistammeko vai horjutammeko stereotyyppioita. Tyttöys on niin latautunut ja monimerkityksellinen kulttuurinen käsite ja olotila, että se väkisinkin herättää ja rakentaa ristiriitoja, joten sen esittäminen kritisoidaan – näyttämällä asiat niin kuin ne ovat ja luottamalla tuntoisuuden kokemuksiin – tuntui parhaalta ratkaisulta.

Treffiseurani sanoi eräs ilta, että teokset ehdottavat maailmassa olemisen tapaa, että pitää miettiä, mitä olemisen tapaa sitä tekijänä haluaa ehdottaa. Olen tästä harvinaisen samaa mieltä (vaikka monesta muusta asiasta en sitten ollutkaan). Myös Oulun Teatterin *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2023-2026* (2023, 10) sanotaan, että ”näyttämöllä tehdään ehdotuksia siitä, minkälainen maailma on, tai voisi olla, ja esitysten näkökulma on aina valinta”. Siksi tytöiltä ja tytöiksi kasvatetuilta lähtöisin oleva tyttöyttä käsittelevä taide on äärimmäisen tärkeää. Sen avulla

katsojat voivat nähdä itsensä tässä maailmassa ja peilata omia kokemuksiaan, tuntojaan ja tunteitaan näyttämöllä nähtävään. On tärkeää nähdä itsensä vakavasti otettavassa valossa. Nähdä, että minun kokemukseni, tunteeni, muistoni, olemiseni on arvokasta, ja että on ihan ok olla tyttö, tai tytöksi kasvatettu, kaikkine vaikeuksineen, joita ei tarvitse peittää

iloon ja hymyyn. Tämä on tärkeää katsojalle, mutta yhtälailla myös tekijälle itselleen.

Kuva: Kaisa Syrjänen

Torstai 25.12.2003 klo 19.20 omassa huoneessa
Minulla on ongelma. Olen ihastunut 3 eri poikaan yhtä aikaa.... Se jos mikä on paha juttu, varsinkin kun kukaan niistä kolmesta ei luultavasti ole ihastunut minuun. En edes tiedä yhen nimeä!

4. Sukupuolitaso-arvon tilanne esittävien taiteiden äänisuunnittelun alalla

Halusin alun perin vain todistaa opinnäytteeni aiheen (tyttöys, girlsound) tärkeyden, ja tutkin siksi sukupuolijakaumaa kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä.

Tutkimukseni herätti kuitenkin niin paljon keskustelua ja omaani sekä muiden mielenkiintoa, että tästä kehkeytyikin isompi elementti tähän opinnäytetyöhöni. Tutkimukseni mukaan nimittäin kolmestakymmenestäviidestä (35) kiinteästä ammattiteatterista ja tanssiryhmästä vain seitsemässä (7) on nimenperusteella naisoletettu äänisuunnittelija, -mestari tai -teknikko. Laskin myös nimenperusteella naisoletetut vierailevat äänisuunnittelijat Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunginteattereiden sekä Helsingin suurten vakiintuneiden ryhmäteattereiden ja tanssiryhmien ohjelmistoista (tämä luku ei ollut sen kummempi). Käsittelem näitä tuloksia laajasti tässä luvussa. Tutkimustulokset herättivät kysymyksiä liittyen esimerkiksi työympäristöihin ja puolin ja toisin tehtyihin valintoihin. Teinkin myös kyselyn, jossa kartoitin naisten ja muunsukupuolisten äänisuunnittelijoiden, -mestareiden ja -teknikoiden kokemuksia ja mielikuvia kiinteistä ammattiteattereista ja tanssiryhmistä.

Instrumentaalimusiikin ja äänisuunnittelun naisoletettujen ulkopuolelle jättämisessä on mielestäni paljon yhtäläisyyksiä. Naisille historiallisesti ominaiseksi sekä klassisessa että populaarissa musiikissa (kaukaisemmin ja epämiellyttävän lähihistoriallisestikin), on nähty laulumusiikki instrumentaalimusiikin sijaan, niin soitannallisesti kuin sävellyksellisestikin (Clawson, 1999, 94; Fuller, 1994, 16-17). Äänisuunnittelu saattaa sisältää laulullisia/ihmisiäänellisiä elementtejä, mutta laskisin sen kuitenkin instrumenttipainotteiseksi, oli instrumentti sitten jokin äänilähde tai oikea soitin. Nykyään musiikin tuottamiseen ja säveltämiseen liittyy myös monia samoja elementtejä kuin äänisuunnitteluunkin, kuten studiotyöskentely, teknologian kanssa työskentely ja osittain samat ohjelmat. Teoston keväällä 2023 tekemän tutkimuksen mukaan 70% naisista ja 77% muunsukupuolisista koki alan epätasa-arvoiseksi ja alalle pääsyn vaikeaksi (Teosto, 2023). Kokemus korreloi mielestäni täysin äänisuunnittelun kanssa ja musiikin alalla tällä hetkellä käytävässä keskustelussa on ilmennyt täysin samoja argumentteja, kuin mitä olen äänisuunnittelustakin kuullut: naisoletettuja ei kiinnosta, naisoletetut eivät osaa

teknologiaa, naisoletetut eivät halua. Teoston kyselyssä tuli ilmi myös samoja asioita kuin minunkin kyselyssäni: esikuvien puute, vähättely, osaamisen todistelu, seksismi. Näen siis vahvoja yhtäläisyyksiä siinä, miten äänisuunnittelu ja instrumentaalimusiikki/musiikin tuottaminen nähdään ja edelleen sukupuolitetaan maskuliiniseksi.

Katoin pari päivää sitte Ylen Kulttuuricoctailin, joka käsitteli Teoston tekemän musiikintekijöiden tasa-arvoa käsittelevän kyselyn tuloksia. 70% naisista, 77% muunsukupuolisista ja 32% miehistä kokee alan epätasa-arvosena. Keskustelijoina Rita Behm ja Pekka Ruuska. Ja nyt kun oon vähän rauhottunut pystyn siitä jo kirjottamaan. Siinä kiteyty just se kaikki mikä mua tässä audio ja naiset+muunsukupuoliset keskustelussa ärsyttää. Olin kirjoittanut heti listan puhelimen muistiinpanoihin siitä, mikä kaikki keskustelussa mätti ja toisti samaa kaavaa kuin esimerkiksi keskustelussa jota käytiin mun opponoinnin jälkeen seminaarissa.

9.3.2023 0:01 42% akkuu jäljellä

kaikki retoriset klassikot mainittu:

Monet kokevat vs. näin on (kokemus vs fakta)

Naiset eivät halua naisia ei kiinnosta

Ei ole hakijoita (kuitenkin musaluokat on täynnä?)

Tämä ja tämä ei ole minun kokemukseni mutta ehkä joku kokee sitten noin

(kuitenki juuri nämä kaksi on jostain syystä kutsuttu puhumaan? Vaikka ei ole heidän kokemuksensa. 70% ja 77% kokemus kuitenkin oli, miksei heitä kutsuttu? Miten nää kaks on asiantuntijoita?)

Kyllä kuitenkin silloin ja silloin oli naispomoja ja tämä yksi nainen on nytkin siellä yhdessä paikassa pomona

Ja pitää vielä mainita että nämä kaikki miespomot ovat kyllä taitavia ja osaavia että ei se sukupuoli vaan asiantuntijuus

Kyllä ne taitavat tyypit huomataan ja ne etenee sukupuolesta riippumatta

Hyvä biisi on hyvä biisi tekijän sukupuolesta riippumatta

En minä ole tarvinnut mitään verkostoja hyvin olen pärjännyt

Naisista puhuminen siihen sävyyn että he ovat niin herkkiä että onko se musamaailma sitten vaan liian ronski heille

Pitää osata pitää puolensa ja sanoa vastaan ja selvitä ja kyllä vahva pitää olla ja taistella

Ai niin tässä tutkimuksessahan oli nää muunsukupuoliset erikseen mainittu mutta onhan se helpompaa puhua miehistä ja naisista

Mun mielipide: Ennen kuin naiset ja muunsukupuoliset voi olla keskinkertasia musantekijöitä (tai äänisuunnittelijoita) mitään tasa-arvoa ei oo kyllä saavutettu.

Tämä sivupolku naisten ja muunsukupuolisten työllistymiseen, esikuviin ja representaatioon alalla löytyi tosiaan vähän vahingossa, mutta muodostui lopulta itselleni hyvin tärkeäksi tutkimukseksi. Feministisessä kirjallisuuden, elokuvan ja musiikin tutkimuksissa ollaan paljon pohdittu ja analysoitu sitä, miten sukupuolen värittävä näkökulma ja kokemus maailmasta välittyy tekijöidensä kautta taiteeseen; tyyliin, muotoon, aiheisiin, sävyihin. Siksi kiinnostuin

tutkimaan, ketkä Suomessa kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä suunnittelua tekevät. Jos äänisuunnittelijat ovat lähestulkoon kaikki miehiä, silloinhan väkisinkin suunnitteluissa kuuluu maskuliininen näkökulma ja kokemus. Tiedämme, että näin on muissa taiteen lajeissa, niin täytyyhän sen silloin koskea myös ääntä.

Noora Pietilä käsitteli 2019 opinnäytetyössään *”Saisko pari ukkoa tänne!” – Miesvaltaisuudesta esitys- ja teatteritekniikan alalla* nimenomaan teknikoiden (sekä valo että ääni) sukupuolijakaumaa. Minä taas olen keskittynyt vain ääneen ja äänisuunnittelijoihin, mutta laskin mielenkiinnosta myös ääniteknikoiden ja -mestareiden määrän. Tekemässäni kyselyssä, minua kiinnosti myös heidän mielipiteensä kiinteistä ammattiteattereista ja tanssiryhmistä.

Tutkimukseni

Kohteet

Koko Suomen isot kiinteät ammattiteatterit sekä Q-Teatteri, KOM-Teatteri, Ryhmäteatteri, Viirus, Tero Saarinen Company, Susanna Leinonen Company sekä Sanna Kekäläinen Company. Nämä ovat vakiintuneita helsinkiläisiä vos-teattereita ja -tanssiryhmiä.

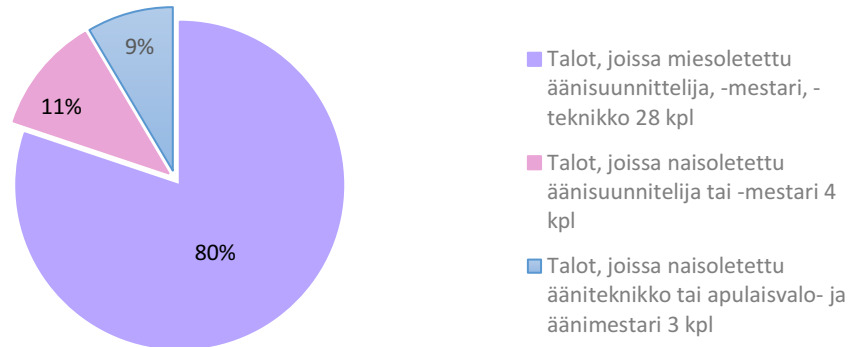
Tekotapa

Tutkimus tapahtui käymällä läpi teattereiden ja tanssiryhmien nettisivut, joilta laskin nimeen perustuvalla oletuksella naisoletettujen määrän. Tämä tutkimus antaa siis myös vääristynyttä tietoa, sillä se on tehty binäärioletuksella eikä ota huomioon muunsukupuolisuutta.

Tulokset

Tutkimukseni mukaan **kolmestakymmenestäviidestä (35)** kiinteästä ammattiteatterista ja tanssiryhmästä vain **seitsemässä (7)** on nimenperusteella naisoletettu äänisuunnittelija, -mestari tai -teknikko. Yhteensä naisoletettuja äänisuunnittelijoita näissä taloissa on **kolme (3)**, mestareita **kaksi (2)** ja teknikoita/apulais-mestareita **neljä (4)**.

Binäärinen sukupuolijakauma talojen omien
äänisuunnittelijoiden, -mestareiden ja -tekniikkojen
joukossa kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä

Sitten toiveikkaana tutkin

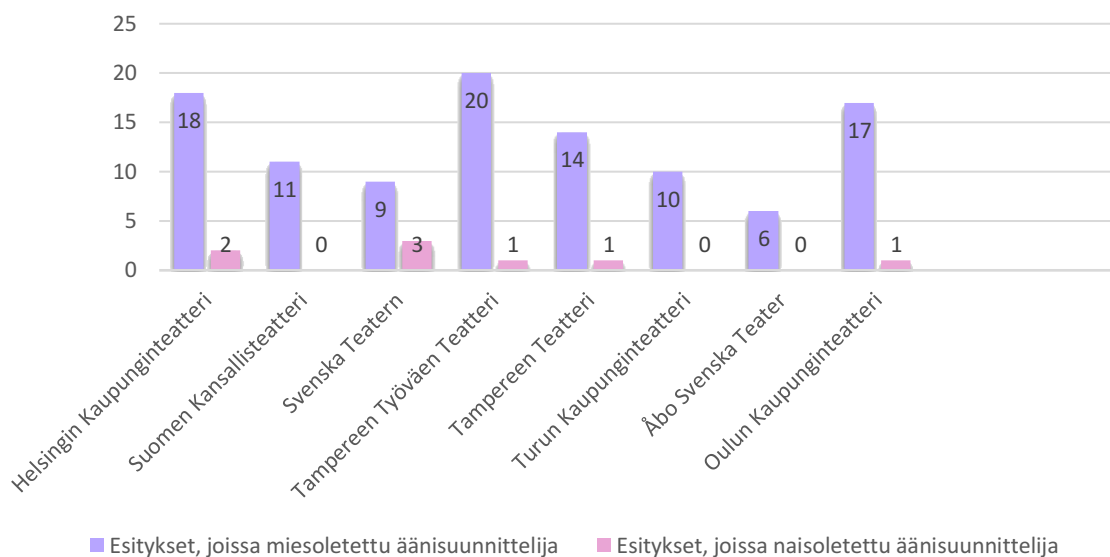
ohjelmistoista, ketkä näiden teattereiden ja tanssiryhmien esityksiä suunnittelevat. Jospa vierailevina äänisuunnittelijoina löytyisi nimenperusteella naisoletettuja. Kävin läpi Helsingin, Tampereen, Oulun ja Turun kaupunginteattereiden sekä Helsingin suurten vakiintuneiden ryhmäteattereiden ja tanssiryhmien ohjelmistot. Nämä neljä kaupunkia valikoituivat, koska ne ovat Suomen suurimmat kaupungit. Olisin tietysti halunnut käydä läpi kaikki kolmekymmentäviisi instituutiota, mutta resurssini eivät tähän riittäneet.

Kävin läpi isommista teattereista kaikki myynnissä olevat esitykset (osa oli saanut ensi-iltansa jo viime vuonna, osa tänä vuonna). Pienemmistä teattereista kävin läpi sekä tämän vuoden esitykset että viime vuoden esitykset. Tanssiryhmistä kävin läpi koko repertuaarin. Kaikista teattereista ja tanssiryhmistä laskin mukaan vain ne esitykset, joissa ylipäänsä oli äänisuunnittelija, ja tanssiryhmissä säveltäjä, mukana työryhmässä.

Tällä hetkellä Helsingin, Turun, Tampereen ja Oulun suurien kiinteiden ammattiteattereiden ohjelmistoissa olevat esitykset äänisuunnittelijan nimenperusteella lasketun sukupuoli oletuksen mukaan

Teatterit ja esitysten määrät eriteltyinä

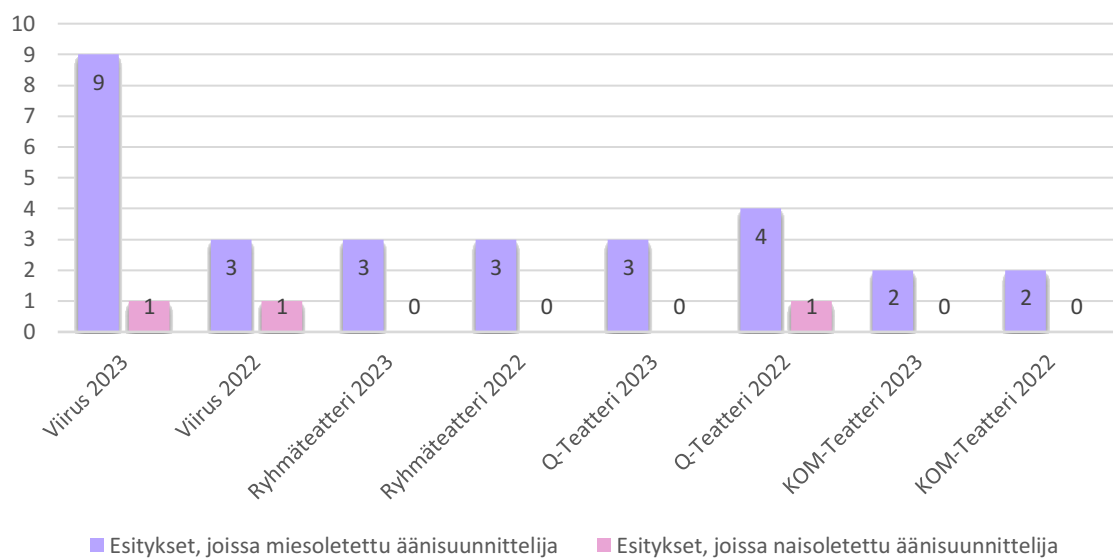

On syytä myös todeta, että Helsingin Kaupunginteatterin kahdessa esityksessä nimenperusteella naisoletettu äänisuunnittelija on kummassakin sama henkilö. Svenska Teaternin kolmessa esityksessä on sama juttu.

Tällä hetkellä, ja vuonna 2022, Viiruksen, Ryhmäteatterin, Q-Teatterin ja KOM-Teatterin ohjelmistoissa olevat esitykset äänisuunnittelijan nimenperusteella lasketun sukupuoli-oletuksen mukaan

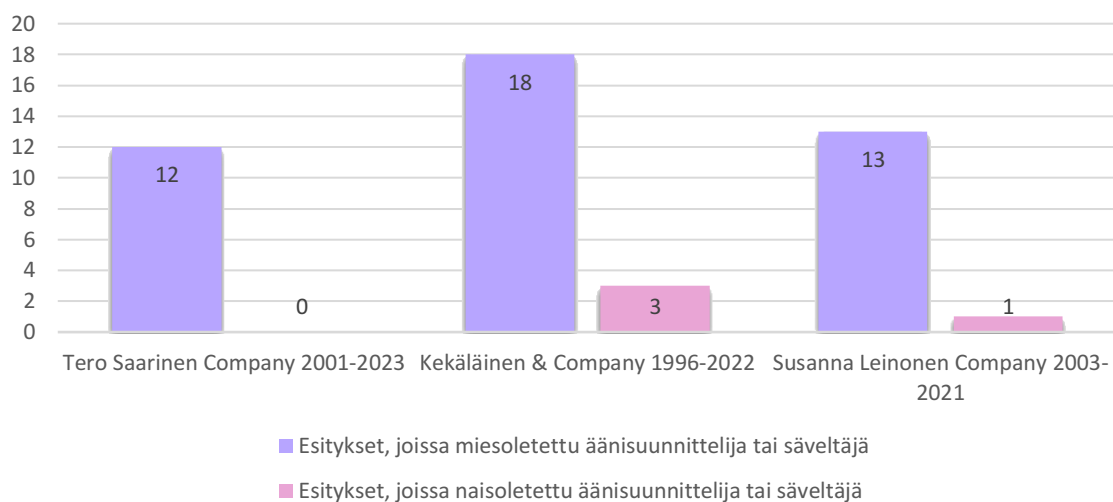
Teatterit ja esitysten määrät eriteltyinä

Tero Saarinen Companyn, Kekäläinen & Companyn ja Susanna Leinonen Companyn koko repertuaareissa olleet esitykset äänisuunnittelijan tai säveltäjän nimenperusteella lasketun sukupuolioletuksen mukaan

Kiinteät ammattitanssiryhmät ja esitysten määrät eriteltyinä

Uskaltaisinkin väittää, ja Oulun Kaupunginteatterin *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2023-2026* tämä todetaankin heidän teatteriinsa liittyen (2023, 10), että tasa-arvo ei tällä hetkellä toteudu äänisuunnittelijoiden, -mestareiden ja -tekniikkojen joukossa kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä. Tuota Oulun suunnitelmaa lukiessa heräsi myös kysymys siitä, miksei tällaiset suunnitelmat, jos sellaisia on ylipäänsä tehty, ole muiden teattereiden nettisivuilla? En ainakaan löytänyt tällaista muualta.

23:46 28% akkuu jäljellä
 tää representaatioiden puute tuntuu pahalta ja epärealistiselta.

Neljässä (4) niistä kiinteistä ammattiteattereista ja tanssiryhmistä, joissa on naisoletettu äänisuunnittelija, -mestari tai -teknikko on myös naisoletettu teatterin johtaja, mikä on mielestäni mielenkiintoista. Yhdysvalloissa elokuvatutkimuksessa Center for the Study of Women in Television and Film San Diegon yliopistoon perustanut professori Martha Lauzen (2023, 6) kirjoittaa *The Celluloid Ceiling: Employment of Behind-the-Scenes Women on Top Grossing U.S. Films in 2022* -raportissaan, että vuoden 2022 elokuvissa, joissa ohjaaja oli naisoletettu, 18:ssa prosentissa oli myös naisoletettu säveltäjä. Sen sijaan miesoletettujen ohjaamissa elokuvissa vain kuudessa prosentissa oli naisoletettu säveltäjä. Samankaltainen korrelaatio on siis havaittu muillakin samankaltaisilla, miesvaltaisilla taiteen aloilla. Tästä tietenkin herää kysymys palkkaavatko myös esittävän taiteen alalla työskentelevät miesjohtajat ja -ohjaajat herkemmin miesäänisuunnittelijoita?

Sitten vielä tutkin, keitä otetaan äänisuunnittelun koulutusohjelmaan

Teatterikorkeakouluun, ja keitä sieltä valmistuu.

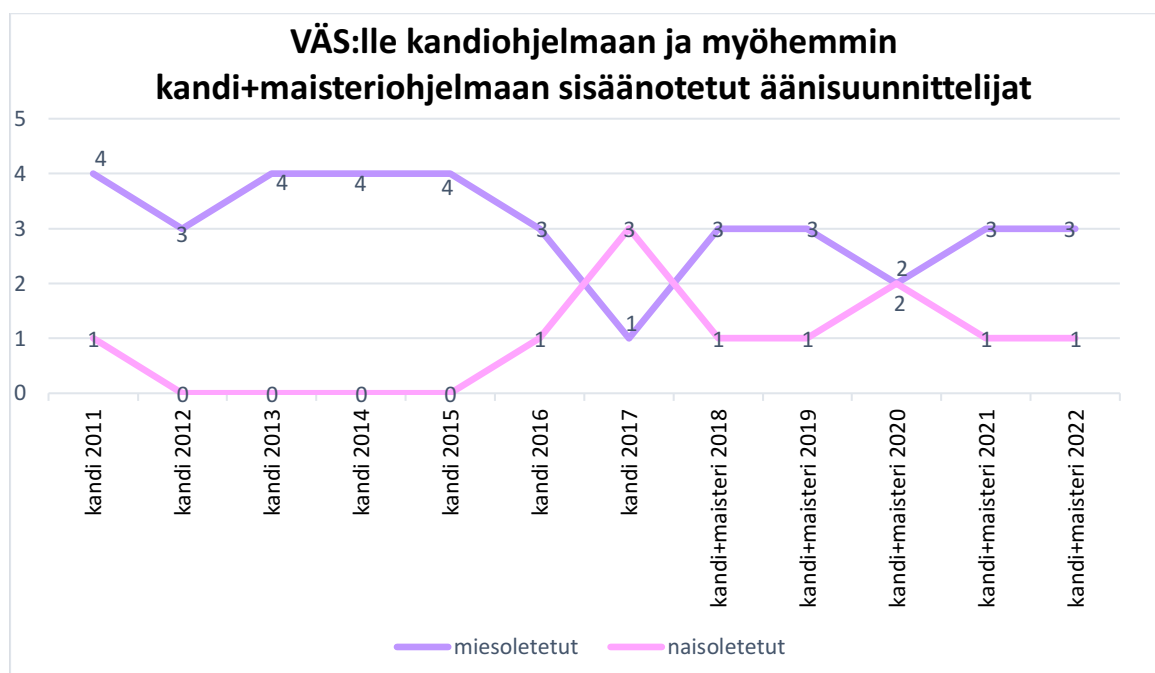
Vuosi 2011 valikoitui tilastotietojen aloitusvuodeksi, sillä sitä ennen koulutusohjelmia oli vain yksi, valo- ja äänisuunnittelun koulutusohjelma, joten näistä aikaisemmista tilastoista on mahdotonta erotella vain äänisuunnittelun opiskelijat. Tilastoissa on syytä myös huomioida, että vuonna 2018 äänisuunnittelun opiskelijahaut muuttuivat. Aiemmin opiskelija haki ensin kolmivuotiseen kandiohjelmaan ja sen jälkeen kaksivuotiseen maisteriohjelmaan, mutta muutoksen jälkeen, vuodesta 2018 eteenpäin, opiskelijat ovat hakeneet viisivuotiseen kandi+maisteriohjelmaan. Vuoden 2018 opiskelijat siirtyivät maisteriin vuonna 2021. Sitä aiempina vuosina maisteriin ovat siis hakeneet sekä kandiopiskelijat että suoraan maisteriin, Teatterikorkeakoulun ulkopuolelta, hakevat opiskelijat. Vuodesta 2021 lähtien maisteriohjelmaan päässeiden luvuissa näkyvät vain ulkopuolelta hakeneet, täysin uudet opiskelijat.

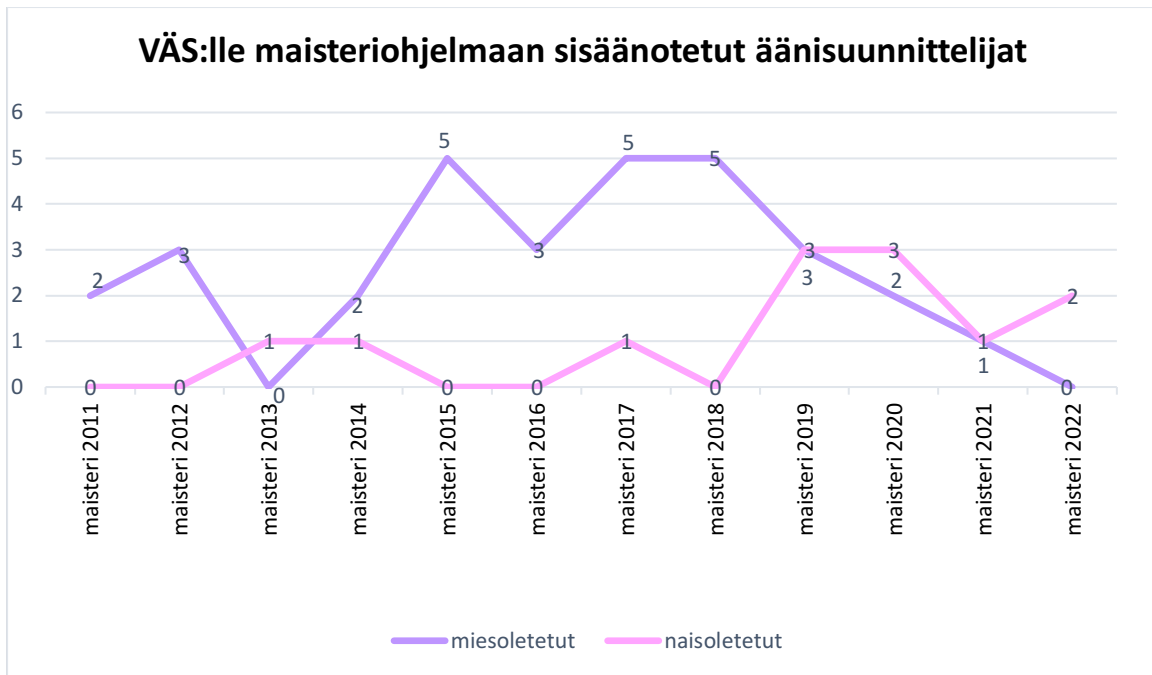
Opiskelijaksi hyväksytyjen määrät on poimittu käsin opintohallinnon tilastoista.

Opiskelijoiksi hyväksytyjen sukupuolietieto on saatu Opetushallituksen ylläpitämästä hakujärjestelmästä. Tilastokeskuksen artikkelissa *Tilastoja naisista, miehistä ja*

heteropareista? – Miksi moninaisuus jää virallisissa tilastoissa usein piiloon (Keski-Petäjä, 2019) todetaan, että ”Suomen väestötietojärjestelmässä sukupuoli on binäärinen – eli sukupuoli on kaksijakoisesti joko nainen tai mies – ja vain hyvin rajatusti henkilöiden itsensä muutettavissa”. Tämän takia viralliset tilastot tarjoavat vääristynyttä ja epäluotettavaa tietoa henkilöistä, joiden sukupuolen kokemus on eri kuin rekisteröity sukupuoli ja esimerkiksi trans- ja muunsukupuolisuus jäävät pimentoon. Koska sukupuoli on monimutkainen ja monin osin muutoksissa oleva asia, opiskelija on saattanut korjata sukupuolensa opintojen aikana, jolloin sukupuoli on tilastoissa väärä.

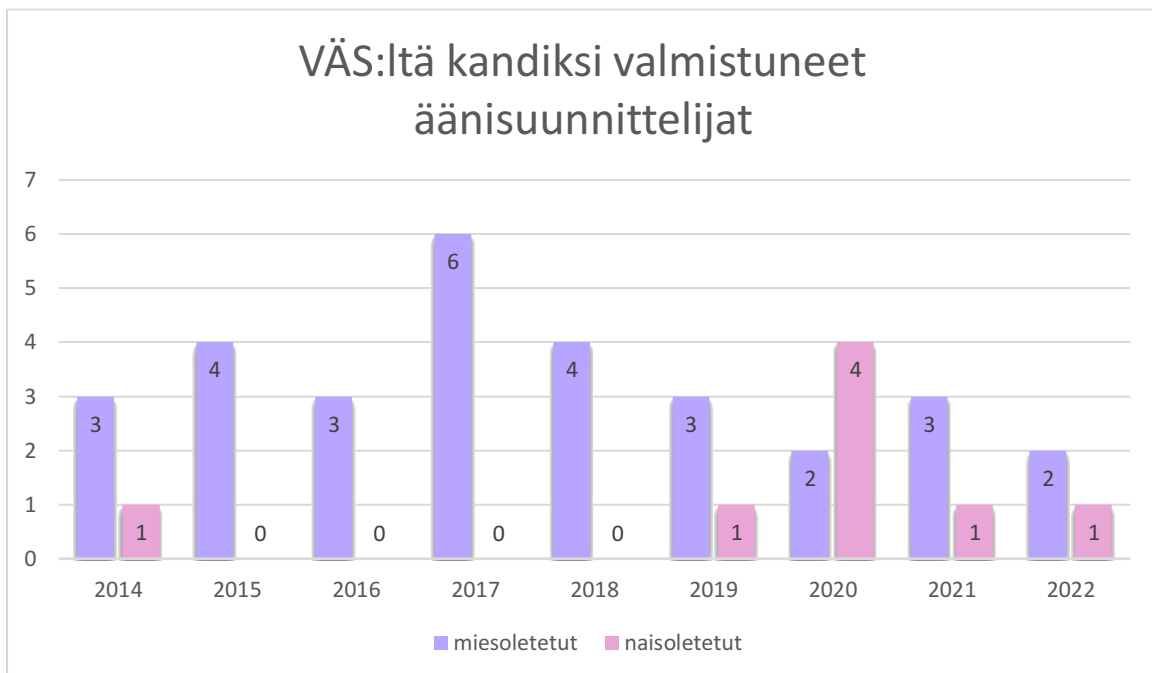
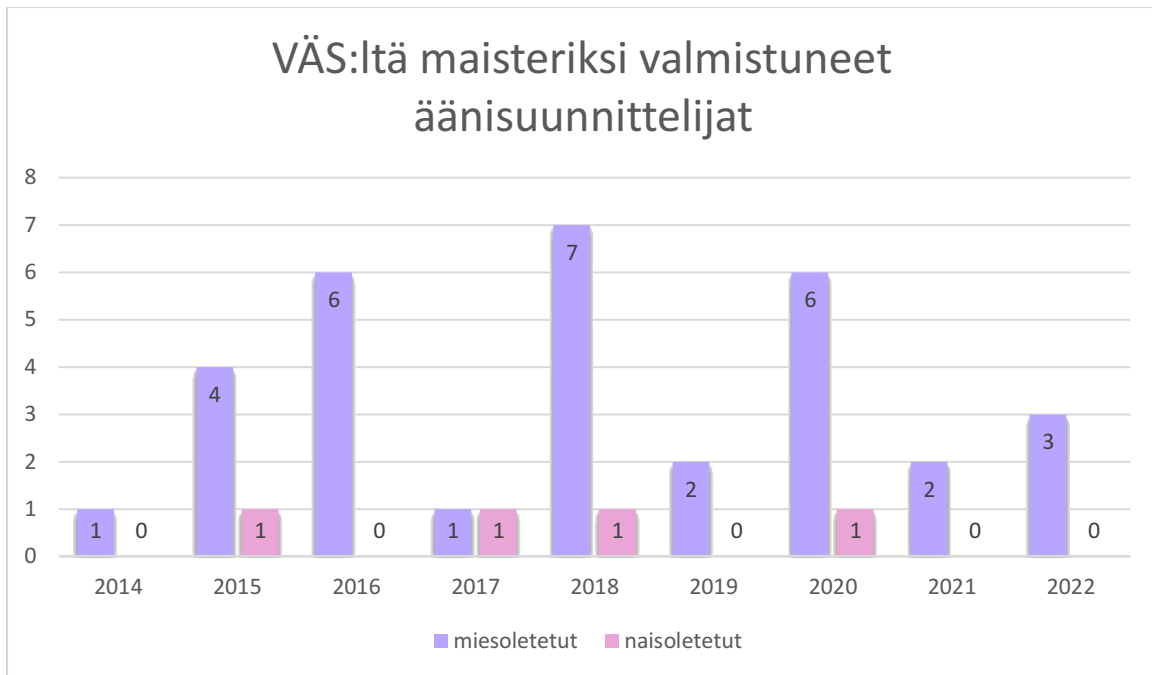
Kipuilin paljon näiden koulutilastojen mukaan ottamista, sillä koin, ja koen edelleen, olevani liian lähellä. Yhtenä opiskelijoista tunnen opiskelijatoverini ja nimenperusteella laskeminen ja varma väärinsukupuolittaminen tuntui todella epäeettiseltä. Sain kuitenkin viralliset tilastot sisään päässeistä sekä valmistuneista opiskelijoista Teatterikorkeakoulun henkilökunnalta, joten uskallan siksi julkaista nämä numerot, vaikka varmasti väärinsukupuolittamista tässä tapahtuukin. Olen pahoillani tästä binäärisestä laskutavasta. Kuitenkin esimerkiksi Oulun Kaupunginteatterin (2023, 10) yhdenvertaisuussuunnitelmassa todetaan että ”sukupuoli ei ole jaettavissa vain kahteen määritelmään, mutta tilastojen keräämisen kannalta jako tuo esiin tasa-arvon kehittämiseen liittyviä olennaisia lukuja”, ja siksi koen tärkeäksi näiden tilastojen keräämisen, julkaisemisen ja käyttämisen.

Vuosina 2021-2022 äänisuunnittelun koulutusohjelmaan on päässyt yhteensä **viisi (5)** naisoletettua ja **seitsemän (7)** miesoletettua. Laskujeni mukaan vuosina 2011-2020 sisään on päässyt ainakin **neljätoista (14)** naisoletettua, joista suurin osa on otettu sisään vuosina 2017-2020, ja **kolmekymmentäkolme (33)** miesoletettua. Voidaan siis sanoa, että sisään otettujen sukupuolten välinen tasa-arvo on parantunut viimeisen seitsemän vuoden aikana.

Vuosina 2014-2022 maisteriksi on kuitenkin valmistunut vain **neljä (4)** naisoletettua äänisuunnittelijaa ja **kolmekymmentäkaksi (32)** miesoletettua äänisuunnittelijaa. Kandidiksi on valmistunut **kahdeksan (8)** naisoletettua ja **kolmekymmentä (30)** miesoletettua. Valmistuneet on laskettu vuodesta 2014 eteenpäin, koska sitä ennen valmistuneet ovat valo- ja äänisuunnittelun koulutusohjelmasta, jolloin tilastoista ei pysty erottamaan äänisuunnittelun opiskelijoita. Tutkinnon suorittaneiden määrät on poimittu käsin opintohallinnon tilastoista. Tutkinnon suorittaneiden sukupuolitieto on arvioitu valmistuneen nimestä.

Monena vuonna sisään on otettu yksi naisoletettu per äänisuunnitteluluokka. Mielestäni pitäisi kuitenkin pyrkiä ottamaan sisään ainakin kaksi naisoletettua per luokka, sillä omani ja ystävieni kokemusten perusteella voin todeta, että vertaistuki on yksi tärkeimmistä asioista miesvaltaisella alalla opiskellessa ja työskennellessä. Olen myös keskustellut muutaman äänisuunnittelun opiskelijan kanssa, jotka ovat äänisuunnitteluluokkansa ainoita naisoletettuja, ja he ovat kertoneet opiskelun olleen välillä hyvin vaikeaa ja turhauttavaa vertaistuen puutteen takia. Se, että saman vuosikurssin valosuunnittelun

koulutusohjelmassa saattaa olla yksi tai useampi naisoletettu ei riitä, sillä monella kurssilla ollaan vain oman luokan äänisuunnittelijoiden kanssa. Tekemässäni kyselyssä, josta puhun lisää seuraavassa kappaleessa, nousi myös esiin monessa vastauksessa esikuvien ja vertaistuen tarve. Muutamassa vastauksessa kerrottiin, että osaamisen epäilyä ja syrjintää kouluaikana olivat harjoittaneet oman luokan miesoletetut opiskelijat.

Kysely

”I think what is different now is that there’s conversation. ... That’s the beginning of the difference. For the past 25 years, no one’s even been asking that question, there has been a tacit assumption that it’s [film composition] a man’s world. There has been a tacit assumption that there are no women composers out there working. There are quite a few of us, actually...!” (Karpman podcastissa Horn, 2016)

Elokuvasäveltäjä Laura Karpman puhuu elokuvasävellyksen näkökulmasta, mutta sama pätee äänisuunnitteluun. Sain kyselyä lähetellessäni monta kiittelevää viestiä ja yhdessä todettiin, että vielä kymmenen vuotta sitten tällaista tutkimusta ei olisi voinut tehdä.

Keskusteluissa, joita olen naisten ja muunsukupuolisten äänisuunnittelijoiden vähydestä kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä käynyt, reaktio on lähes aina ollut ”ei ole hakijoita”. Usein kuitenkin ei esitetä jatkokysymystä, miksi ei ole hakijoita?

Valosuunnittelijaystäväni (jonka mukaan alalla tasa-arvotilanne ei ole paljon kummempi) sanoi, että ”en halua mennä mesuksi töihin kun en halua toimii esihenkilönä itseäni vanhemmille hankalille sedille, jotka ei kuitenkaan luota siihen et osaan”. Vaikka ala on eri, samaistun tähän valtavasti. Siksi päätinkin tehdä kyselyn, jossa kartoitin syitä haluun ja haluamattomuuteen työskennellä kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä.

Tekemässäni anonyymissa Google Form -kyselyssä esitin vastaajille seuraavat kysymykset:

1. Oletko työskennellyt kiinteissä ammattiteattereissa/tanssiryhmissä?
2. Haluatko työskennellä kiinteissä ammattiteattereissa/tanssiryhmissä?
3. Miksi?

4. Minkälaiseksi koet kiinteät ammattiteatterit/tanssiryhmät työympäristönä/työkulttuurina? Jos et ole aikaisemmin näissä työskennellyt, minkälainen mielikuva sinulla on näistä työympäristöinä/näiden työkulttuurista?
5. Minkälainen työympäristö/-kulttuuri on sinulle mieleinen ja turvallinen?
6. Onko sinulle tärkeää, että työpaikalla on myös muita ei-miehiä sinun lisäksesi? Vaikuttaako tämä viihtyvyyteesi?
7. Oletko kokenut seksististä kohtelua alalla?
8. Vaikuttaako haluusi työskennellä kiinteissä ammattiteattereissa/tanssiryhmissä jokin muu syy?

Lähetin kyselyn kaikille nykyisille Teatterikorkeakoulun äänisuunnittelun opiskelijoille sekä alumneille ja jaoin kyselyn saatesanoilla alan Facebook ryhmiin: SVÄV, Väsy, NICE-ääni ja Audiokilta. Lisäksi pyysin @vainvaloaaninajutut Instagram-tilin pitäjiä mainostamaan kyselyä tilin Instagram stooreissa. Kyselyyn vastasi yhteensä **kaksikymmentäkahdeksan (28)** naista ja muunsukupuolista alalla työskentelevää äänisuunnittelijaa, -teknikkoa ja -mestaria. Yhteensä vastauksia tuli kolmekymmentäyksi (31). Yksi kertoi kuitenkin olevansa cis-mies, yhden vastaukset olivat trollaavia ja yksi käytti kyselyä muun asian kertomiseen.

Kyselystä kävi ensinnäkin ilmi, että **80%** vastanneista oli työskennellyt kiinteissä ammattiteattereissa tai tanssiryhmissä äänisuunnittelijan, -mestarin tai -teknikon roolissa. Myös **80%** ilmoitti haluavansa työskennellä näissä taloissa joko vakituisesti, yhden-kahden vuoden kiinnityksellä tai vierailijana. Eli tekijöitä ja halukkuutta riittää usein kuullusta ”ei oo hakijoita” -argumentista poiketen.

Sukupuoleen liitettävistä oletuksista

Kuten jo mainitsinkin, kyselyyn oli myös vastannut omien sanojensa mukaan alalla pidempään työskennellyt mies. Vaikka aluksi tämä vähän ärsyttikin, vastaus osoittautui kuitenkin hyvinkin käyttökelpoiseksi, sillä se vahvistaa sitä, mitä yritän tässä luvussa sanoa. Vastaaja esimerkiksi toteaa:

”mielestäni selkein syy sille miksi naisia ei ole vakituisissa suunnittelija ja mestari pesteissä, on se että näihin vakivirkoihin sisältyy myös järjestelmän asennus ylläpito, huolto ja hankinta toimintaa. Pitää siis osata koko talon setti jokainen piuha, kytkentä tai muu. Ääni puolella, varsinkin analogisena aikana kytkentöjä oli

valtavasti, digi aikana patchayksiä . Kokemukseni mukaan naisoletteut eivät osaa kovin hyvin järjestelmätason asioita, eivät ehkä ole niin kiinnostuneita "laitteista". Suunnittelijat osaa sen Ableton Liven jotenkin, mutta jo mikseri tuottaa ongelmia, mikkien miksaus ja muu outofthebox toiminta. Varsinkin sitten isompien järjestelmien ymmärryksen puute. Tykätään fiilistellä sitä omaa soundia Abletonista, mutta kaiutin sijoittelu, PAn viritys, linjaveto , taajuuskordinaatio, joka laitteen optimointi ja se puhesoundin miksaus mikserillä, mikserin tallentaminen etc...niin sellainen kaikki ei ole jotenkin tarttunut Vässillä niin hyvin, jotta ois itseluottamusta, työnantajalka luottamusta , että voi ottaa koko teattetin järjestelmän vastuulleen.”

Mielestäni mihinkään tästä ei vaikuta sukupuoli itsessään. Olen esimerkiksi monesti kertonut miesoletetuille kollegoilleni, miten tekniikka toimii, kun he eivät ole tienneet. Sen sijaan tästä vastauksesta paistaa negatiivinen asenne naisoletettuja ja muunsukupuolisia alalla toimijoita kohtaan, joka taas on todellinen ongelma ja hankaloittaa naisten ja muunsukupuolisten työskentelyä ja pääsyä alalle. Vastauksessa kalskahtaa ikävästi historian havina, sillä naisoletettujen ei historiallisesti myöskään ole uskottu olevan kykeneviä todelliseen luovuuteen (Bayton, 1998, 9), sillä heiltä nähtiin puuttuvan luovuuteen tarvittava välttämätön looginen ajattelukyky (Fuller, 1994, 19).

Kyselyn miesvastaaja jatkaa:

”En osaa sanoa miksi tällaiset järjestelmään liittyvät asiat ei ole naisoletetuilla yleisesti ottaen niin hyvin hallussa? Työhön tarvitaan taiteellisen näkemyksen lisäksi annos insinöörismiä.”

Insinööri ei ole sukupuoleen sidottu ammatti eikä yksikään mies ole syntyessään saati insinööri taikka teknisesti lahjakas. Sen sijaan kulttuurissamme elää representaatioiden synnyttämä oletus siitä, että miesoletettu on aina teknisesti lahjakas sukupuolensa takia ja naisoletettu ei (Criado-Perez, 2019, 147-148). Minä ja muut naiset, naisoletetut sekä muunsukupuoliset opiskelijakollegani olemme yhtä hyviä puhesoundin miksaajia ja skenejen sekä sessioiden tallentajia, PA:n virittäjiä ja kaiutinten sijoittelijoita kuin miesoletetut opiskelijakollegamme. Mikään näistä tehtävistä ei ole mystistä, sukupuoleen sidottua tai vaadi erityiskykyä, jotka vain miehet omaavat. Teknologia on työväline, ei sen kummempaa.

Sen sijaan, kuten kertaalleen jo totesin, nämä sukupuolen perusteella tehdyt oletukset teknisestä osaamisesta ovat hyvin haitallisia ja vaikeuttavat naisoletettujen ja muunsukupuolisten elämää sekä työntekoa, ja toisaalta usein helpottavat miesoletettujen.

Näiden oletusten perusteella miesoletetulle annetaan automaattisesti enemmän vastuuta, häneen luotetaan, vaikka hän ei välttämättä osaisikaan, ja hän saa mokailla, sillä **mies lähtökohtaisesti osaa tekniset asiat**. Puhuin tästä juuri kahden miesoletetun kollegani kanssa ja he kumpikin sanoivat tiedostavansa tämän ja ilmiön olevan todellinen (vaikka ei sillä, että miehen pitäisi ilmiön todellisuus verifioida). Toinen kertoi tilanteesta, jossa hän oli tekemässä kaiutinripustusta. Hän oli tekemässä tätä elämänsä ensimmäistä kertaa ja yritti pyytää tekniseltä henkilökunnalta apua. Henkilökunnan oletus kollegani perimmäisestä osaamisesta oli niin vahva, että hän sai apua vasta kolmatta kertaa pyytäessään. Hän sanoi vasta tässä tilanteessa itselleen todella konkretisoituneen, kuinka syvällä yhteiskunnassa on ajatus miesten teknologisista ja rakentamiseen liittyvistä taidoista.

Naisoletettuun ja muunsukupuoliseen suhtaudutaan lähtökohtaisesti epäillen, häneen ei luoteta eikä hänelle anneta vastuuta samalla lailla kuin miesoletetulle kollegalleen. Hän ei saa missään olosuhteissa mokata, sillä jos hän mokaa, se nähdään heti negatiivisesti ja osoituksena osaamattomuudesta sekä kiinnostuksen puutteesta. Tämä johtaa helposti tilanteeseen, jossa naisoletettu ei uskalla kokeilla ja niin sanotusti *fake it till you make it*, kuten miesoletetut kollegat, jotka vajavaisilla taidoilla pystyvät etenemään ja oppivat kokeilemisesta ja epäonnistumisesta. Kyselyyn tulleissa vastauksissa monessa kohdassa toistui kokemus siitä, ettei vastanneisiin oltu luotettu, heidän taitojaan oli epäilty ja että heidän on täytynyt todistella osaamistaan sukupuolensa takia. Tällainen vähättely on tanssintaiteen ja sirkuksen parissa työskenteleville suunnatussa *Eettisessä Toimintaohjeessa* (Kautto ja Tuovila, 2020, 6) listattu epäasialliseksi käytökseksi. Eräs kyselyni vastaajista kertoi myös kuinka miehet olivat vähemmällä taidoilla ja kokemuksella menneet hänen ohitseen työnhaussa. Toinen taas totesi, että taloissa ”jäte- ja tekniset kiusaavat tuoreita/nuoria tekijöitä”. Toisaalta vastauksissa osa myös kertoi saaneensa apua ja tukea talojen mestareilta sekä muulta henkilökunnalta, ja kokemustensa olleen pääosin positiivisia. Tosin yksi vastaajista toteaa, että ihanien ja avulaiden miesteknikkojen olemassaolo pitäisi olla ”peruslähtökohta, eikä maininnan arvoinen asia”.

Minulla on itselläni myös lukuisia omia kokemuksia aiheesta. Olen saanut tukea, apua ja luottamusta niin opettajilta kuin joiltain talojen teknikoilta ja mestareiltakin, mutta osaamiseni on kyseenalaistettu kuitenkin yhtä usein ellei useammin. Olin esimerkiksi

maaliskuussa 2023 keikalla soittamassa ja, kun ensimmäisen artistin jälkeen kiinnitin mikseriä omiin laitteisiini, tuli miesoletettu kysymään minulta osaanko käyttää tätä (analogista pikku)mikseriä, osaanko kytkeä kaapelit oikein, ja saanko siitä ääntä ulos. Hän ei ollut kysynyt mitään tällaista minua ennen soittaneelta miesoletetulta. Tämä ei ole suinkaan ainut kokemukseni, mutta yksi viimeisimmistä. Tällaiset pyyteettömät avuntarjoukset saattavat jäädä usein myös huomaamatta ja tulla kuitatuksi ystävällisyytenä, sillä seksismi on syvällä yhteiskuntamme rakenteissa. Yksi vastaajista totesikin seksismistä alalla, että: ”se voi olla niin huomaamatonta ja rakenteellista, etten itsekään tunnista tilanteita”.

Eräs toinen vastaaja kertoo, että: ”asia jota olen surrut on se, että olen piilottanut pitkään naisellisuuteni työpaikalla jotta minut otettaisiin vakavasti. tulin tästä tietoiseksi hyvin myöhään”. Tässä selkeästi kuuluu läpi kokemus, jonka mukaan maskuliinisia ulkoisia ominaisuuksia pidetään parempina, luotettavuutta herättävinä ja osaamisen merkkeinä. Itselläni on samankaltaisia kokemuksia ja tuntoja: mietin usein pukeutumistani silloin, kun tiedän, että joudun työskentelemään pääasiassa miesten kanssa. Edelleen tuntuu aika radikaalilta ja pelottavalta ajatukselta pukeutua mekkoon esitystä ajaessa tai teknisiä töitä tehdessä. Kun värjäsin hiukseni blondiksi, taitojani epäiltiin entistä enemmän – niin kliseiseltä kuin se kuulostaakin. Feministinen tietokirjoittamisen apulaisprofessori Melissa Febos (2021, 50) toteaa osuvasti ”naisen on kehitettävä kaksoisminä: julkinen ja todellinen minä”.

21:07 64% akkuu jäljellä

En jaksa käyttää energiaa joukkoon sopimiseen, osaamiseni todistamiseen, seksistisille vitseille nauramiseen, mun kehoon liittyvien juttujen kuuntelemiseen ja miesoletettujen valitsemien, usein misogynista naiskuvastoa toisintavien, esitysten äänisuunnitteluun.

Vaikka koulusta lähdetään samoilla tiedoilla ja taidoilla, eri sukupuoliin ihmisiin suhtaudutaan työpaikoilla siis eri tavoin. Tämä on todettu myös muun muassa orkestereissa. Kun päättäjäraati ei nähnyt orkesteriin pyrkiviä soittajia, naisten määrä orkestereissa kasvoi. Kun raati oli nähnyt soittajat, he arvioivat miesoletetut paremmiksi soittajiksi kuin naisoletetut (Goldin ja Rouse, 2000, 716).

Febos puhuu kirjassaan *Mitä on olla tyttö* (2021, 38) psykoanalyttikko Jacques Lacanin peiliteoriasta, jossa ennen peiliin katsomista vauva on vain oman kokemusmaailmansa varassa. Peiliin katsottuaan kuva ensin häiritsee, mutta sitten siihen samaistuu. Minästä tulee yhtenäinen, mutta myös objekti (ibid.). Peilivaiheen tarkoitus on luoda suhde olennon ja sen todellisuuden välille (39). 1970-luvulla psykologi Gordon Gallup Jr. kehitti eläinkokeen nimeltä *mirror self-recognition test*, jonka avulla voidaan nähdä tunnistaako eläin itsensä. Eläimeen kiinnitetään merkki kohtaan, jota se ei näe, ja jos eläin osoittaa peiliin katsoessaan huomaavansa merkin, tämä on osoitus itsetunnistamisesta (35). Febos ehdottaa ajatusleikkiä, jossa kuvitellaan, että eläin etsii peilissä nähtyä merkkiä todellisesta kehostaan, ilman peiliä, sitä löytämättä (41). Muut eläimet kuitenkin vahvistavat merkin olemassaolon. Lopulta eläin alkaa luottaa enemmän peilikuvaansa kuin omaan kehoonsa, jolloin peilikuva korvaa todellisuuden (ibid.).

Entä jos eläin olisikin ihminen ja merkki olisi sana, tässä tapauksessa nainen, sekä ne oletukset, jotka ihmisen sukupuoleen liitetään. Kun naista/naisoletettua muistutetaan tarpeeksi monta kertaa sukupuolestaan ja siihen liitetään negatiivisia ominaisuuksia ja oletuksia, kuten vaikka tekninen osaamattomuus ja kiinnostuksen puute, hän alkaa lopulta uskoa, että näin todellisuudessa onkin, sillä hän on nainen/naisoletettu. Merkkiä ei omasta todellisuudesta löydy, mutta peiliin ja muihin ihmisiin katsoessa sen näkee. Feministinen tietokirjailija Criado-Perez (2015, 5) kirjoittaa samasta aiheesta: kun naisista esitetään negatiivisia representaatioita, he pärjäävät huonosti niissä tehtävissä, joissa heidät stereotyyppisesti nähdään epäpätevinä ja kyvyttöminä. Pelkästään sukupuolesta muistuttamisen on havaittu huonontavan naisten pärjäämistä esimerkiksi matematiikan kokeessa (ibid.). Sen sijaan positiivisten representaatioiden, puheen sekä roolimallien on todettu parantavan naisten pärjäämistä miesvoittoisilla aloilla ja maskuliiniseksi nähdyissä tehtävissä (ibid.). Muutamakin kyselyni vastaajista toteaa kaivanneensa naisoletettuja ja muunsukupuolisia roolimalleja varsinkin nuorempana.

Tietenkin on myös niin, että jotkut naisoletetut ja muunsukupuoliset eivät ole teknisesti taitavia tai kiinnostuneita, mutta eivät ole kaikki miesoletetutkaan. Elokuvasäveltäjä Miriam Cutler sanoi hyvin haastattelussa, jonka tein kandiopinnäytetyötäni *Sound of Silence: An exploration into gender issues in film composition* (2016) varten, että:

“If men can write that [action] music, women can write action music. ... And some men can't write action music ... I don't think that the gender matters. Except if women are told their whole life that they can't do something, that might affect you.” (Cutler tekstissä Viljanen, 2016, 27)

Vertaan teknologiaa toimintaelokuvan säveltämiseen, sillä myös toimintamusiikki ja elokuvamusiikki ylipäänsä nähdään vain miesoletettujen osaamisalueena (Viljanen, 2016, 5; Karpman podcastissa Horn, 2016; Lauzen, 2023, 8).

Seksismistä alalla

93% vastaajista kertoi kokeneensa seksismiä alalla. Se on aika iso luku, mutta valitettavasti ei yllättävä. Seksismin kokemukset vaihtelivat laidasta laitaan vähättelystä ja tytöttelystä väärinsukupuolittamiseen ja suoranaiseen seksuaaliseen häirintään.

Eettisessä toimintaohjeessa (2020, 7) sanotaan, että epäasiallinen kohtelu voi olla ”sanallista tai sanatonta, ja se voi ilmetä eleinä tai ilmeinä. Epäasiallinen kohtelu saattaa joissain tilanteissa täyttää häirinnän tunnusmerkit.” Seuraavat teot on listattu toimintaohjeessa häirinnäksi (ibid):

- ”- seksuaalisesti vihjailevat eleet, ilmeet, kommentit tai sanat
- härskit puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset ja kysymykset
- työhön liittymättömät seksuaalisesti värityneet aineistot, kirjeet, sähköpostit tai puhelinoimit
- ei toivottu fyysinen koskettelu
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- ei toivottu kohteliaisuus, kutsu tai vihjaus.”

Kyselystä nousi esiin myös vähän surulliseksi vetävä havainto siitä, miten naisviha on hyvin syvällä sisäistettynä myös naisissa, naisoletetuissa ja muunsukupuolisissa itsessään.

Vastauksissa oli monta vastannutta, jotka eivät olleet aivan varmoja, oliko heitä kohtaan käyttäytytty seksistisesti, huumorintajun peräänkuuluttajia ja muutama, jotka kertoivat yksityiskohtaisesti, minun mielestäni seksuaaliselta häirinnältä kuulostavista, tapauksista, mutta sanoivat etteivät olleet kokeneet niitä ahdistavina tai seksistisinä. Kuitenkin nämä tapaukset olivat jääneet tarkasti heidän mieleensä ja he olivat ne kyselyyn kirjoittaneet.

Uskon, että häpeä ”on loistava vallankäytön keino: se totuttaa meidät ylläpitämään eristyneisyyttämme” (Febos, 2021, 73). Juuri häpeä seksuaalisen ahdistelun tai häirinnän kohteeksi joutumisesta on usein niin suuri, että sitä on vaikea myöntää edes itselleen. Myös paine olla yksi jätkistä (eli olla rento ja puuttumatta epäkohtiin, olla jotain muuta kuin muut tytöt. Tämä tosin usein johtaa epämukaviin tilanteisiin, sillä tämä positio saavutetaan omien tarpeiden ja halujen sivuuttamisen kustannuksella (Brown girl guilt, 2022)), joukkoon kuulumisesta, on todella tunnistettava ja edesauttaa seksismin ja seksuaalisen häirinnän sivuuttamista. Yksi jätkistä -syndrooma liittyy myös aiemmin viittaamaani Lacanin peiliteoriaan ja merkitsemiseen. Jos muiden katseet määrittelevät naisen/naisoletetun, silloin haluaa olla pidetty ja haluttu (Febos, 2021, 44) – kuulua joukkoon. On myös niin että, jos antaa itsensä tuntee vihaa siitä, miten itseä on kohdeltu, joutuu kohtaamaan kokemansa epäoikeudenmukaisuuden ja oman voimattomuutensa sen edessä (Febos, 2021, 60) ja tämä saattaa olla vaikeaa. Siksi saattaakin tuntua, että on helpompi antaa asioiden olla. On helpompi nauraa mukana, olla puuttumatta, olla yksi jätkistä.

Osa kuvatuista ”vitseistä” oli mielestäni sellaisia, joihin huumorintajuni ei riittäisi eikä tänä päivänä minusta pidäkään riittää. Vastauksissa pitääkin muistaa aikasidonnaisuus ja eri käsitys siitä, mitkä asiat on koettu aikaisemmin normaaleina, sellaisina, jotka pitää vain sietää. Tytöt on opetettu jo lapsuudessa sietämään ja pitämään normaalina miesten epätoivottua käytöstä, kuten halauksia, kättä hartialla tai lantiolla, epäasiallisia vitsejä, palvelemista (Febos, 2021, 169). Osa vastanneista kertoikin miellyttämisen, mielipiteiden itsellään pitämisen, sietämisen, kiltteyden ja säyseiden olevan vaatimuksia, joita heiltä

vaaditaan alalla pärjäämiseen.

Vasta #metoo vuonna 2017 niin sanotusti avasi portit ja toi piilossa pidetyt rakenteet ja toiminnan näkyville. Varsinkin naiset ja naisoletetut saivat vertaistukea kokemuksilleen, ja asioista oli helpompi puhua kun kaikki muutkin puhuivat. Häpeää ei tarvinnut kokea yksin ja siksi häpeän kokemus lieveni. Sitä tajusi yhtäkkiä myös, että jotkin kokemukset, joita oli pitänyt pakollisena pahana ja normaalina, joskin ikävinä, olivatkin todellisuudessa seksuaalista

häirintää tai muuten epäasiallista kohtelua. #Metoo oli yksi elämäni mullistavimmista kokemuksista. Muistan olleeni työpaikallani, kun ensimmäisen kerran luin siitä, ja aloin melkein itkeä, niin helpottunut olin validaatiosta, siitä, että olin oikeassa. Että kokemukseni ovat tosia, etten ole yksin, ja että minulla on oikeus puolustaa itseäni ja vaatia tasa-arvoista kohtelua.

Poliittisuudesta

Olen huomannut usein ajateltavan, että vain rakenteiden muuttaminen, kyseenalaistaminen ja moninaisemman representaation vaatiminen on poliittista, mutta ennen kuin ymmärretään, että myös rakenteiden ylläpitäminen ja toisintaminen – muuttumattomuus – on poliittista, ei keskustelussa ja tasa-arvotyössä päästä kovin pitkälle. Criado-Perez puhuu samasta asiasta (2019, 38): hän toteaa, että feminismi on ideologia, mutta niin sanottu objektiivinen näkökulma on yhtäläillä ideologia, sillä yhteiskuntamme on patriarkaattinen. Se, mikä vaikuttaa objektiiviselta, voikin itseasiassa olla hyvinkin sukupuolittunutta ja maskuliinisuutta ja mieheyttä puoltavaa. Mielipiteet ovat vaikuttuneet kulttuurista ja jos kulttuuri puoltaa mieheyttä, kuten meidän kulttuurimme tekee, silloin mielipiteet voivat olla jo oletuksellisella tasolla hyvinkin naisvastaisia (ibid.). Mitään universaalia objektiivisuutta ei siis ole olemassa.

Tää seuraava saattaa tuntua nyt raflaavalta, mutta hengittäkää hengittäkää mä luulen et välillä se että tulee vähän epämukava olo on ihan hyvästä. Ja tiesittekö et ku naisoletetuhan on usein et sos epämukava olo minussa vika minun pitää nyt muuttua niin miesoletetut onkin et sos epämukava olo sinun tai ympäristön pitää muuttua.

Diskurssi siitä, miten tasa-arvokeskustelussa pitäisi ottaa miesoletettujen tunteet huomioon, jottei heille tulisi epämukavaolo, on minusta (ja Melissa Febosista, 2021) outo. Pitäisi ajaa tasa-arvoasiaa teoriassa, mutta ei liikaa käytännössä niin, että kellekään aiheutuu epämukavuutta. Jos miesoletetuille tulee epämukavaolo siitä, että naiset, naisoletetut ja muunsukupuoliset vaativat tilaa myös itselleen, on miesoletetulla itsellään itsetutkiskelun paikka. Jos taas heille tulee epämukavaolo siitä, että heidän toimintansa nostetaan esiin ja kyseenalaistetaan, heidät laitetaan vastuuseen teoistaan, on silloinkin itsetutkiskelun paikka. Jos rakenteiden valaiseminen ja miesoletettujen etuoikeuksien esiin nosto tuottaa epämukavaa oloa, edelleen kannattaa itsetutkiskella. Toisaalta, kuten Febos (2021, 62)

sanoo, tämä epämukavuus -reaktio ei myöskään yllätä, sillä ”onhan miesten annettu hyväksikäyttää ja kaltoinkohdella naisia satojen vuosien ajan vailla seuraamuksia”.

Yhteiskunta myös opettaa, että miehellä ei saa olla epämukava olo: naisten on helpompaa sietää omaa epämukavuuttaan kuin miesten epämukavuutta (Febos, 2021, 177).

”Suojellaksemme itseämme meidän on suojeltava miehiä ja keksittävä, kuinka emme koskaan torju heitä tai pakota heitä kohtaamaan tekemiään vääryyksiä” (ibid., 176). Onneksi näistä käytösmalleista on kuitenkin mahdollista oppia pois, kunhan ne ensin tunnistaa ja tiedostaa. Tämä koskee kaikkia sukupuolia.

Miten toimia

Kyselyssä oli myös kohta, jossa kysyin vastaajilta, millainen työympäristö/-kulttuuri on heille mieleinen. Vastauksissa toistuivat sanat lempeä, huomioiva, arvostava, monimuotoinen, muuttumiseen kykenevä, keskusteleva, avoin, turvallinen, tasa-arvoinen, osaamiseen luottava, syrjimätön, feministinen, empaattinen, suunnitelmallinen, sankaritarinat. **80% vastaajista** totesi myös työskentelevänsä mieluummin työympäristöissä, joissa on muitakin kuin miehiä. Osa nimesi spesifisti tarpeen toisille nais- ja naisoletetuille kollegoille.

Työryhmäkokoonpanoihin voi jokainen itse vaikuttaa niin kiinteissä ammattiteattereissa ja tanssiryhmissä kuin vapaalla kentälläkin esimerkiksi suosittelemalla (miesoletettujen) kavereiden sijaan naisoletettuja, naisia, transsukupuolisia ja muunsukupuolisia kollegoita töihin. Ohjaajat, koreografit ja koollekutsijat voivat pyytää produktioihinsa muita kuin cis-miesäänisuunnittelijoita. Yksi vastaajista totesi, että:

”vaikka olen jonkin verran jo tehnyt erilaisia proggiksia koulussa ja työelämässä, ehkä aktiivisesti n. 6 vuotta, työllisyystilanteeni on ollut varsin hyvä, ja VAIN YHDEN KERRAN mies on pyytänyt minut proggikseen mukaan. Ohjaajat, koollekutsijat jne... ovat aina olleet naisia ja muunsukupuolisia. Otanta tässä on ehkä joku about 25 proggista. Sinänsä en koe, että erityisesti tarvitsisin miesohjaajia elämäni, ja olen ollut varsin tyytyväinen niihin työryhmiin missä olen tehnyt, mutta välillä tämä asia

mietityttää, sillä luulen että edelleen usein miesohjaajat tekevät töitä isommilla rahoilla, isommissa proggiksissa ja isommissa taloissa”

Toinen toiminnallinen keino on nostaa esiin työryhmän homogeenisyys, jos ja kun tällaisesta ryhmästä itsensä löytää.

Kolmas keino on epäasialliseen käytökseen puuttuminen. Ikävän usein mielestäni alallamme ja ylipäätään yhteiskunnassa vallitsee nimittäin puuttumattomuuden kulttuuri, joka itseasiassa on myös osaltaan epäasiallista käytöstä työpaikalla, sillä se mahdollistaa tällaista käytöstä (Kautto ja Tuovila, 2020, 5). Jos huomaa epäasiallista käytöstä, siihen täytyy puuttua. Aina. Mitä enemmän puuttuu, sitä helpommaksi se käy.

21:40 48% akku jäljellä

Nää asiat ei kertakaikkiaan muutu jos sen eteen ei tehdä ihan hirveesti töitä. Ja alkaa oleen vähän sellanen tilanne et sitä työtä pitäis nimenomaan miesoletettujen tehdä kun se et me naisoletetut ja muunsukupuoliset pyöritään täällä käymässä näitä keskusteluja keskenämme ja tiedostetaan ja koitetaan taistella tuulimyllyjä vastaan ei tavallaan lopulta kauheesti auta jos kaikki jäbäoletetut on aivan kuutsalla ja sanoo et no mutku naisii ja tyttöi ei kiinnosta ei ne haluu ja entä sit miesten tunteet et jos niille pahimmille äijille sanoo jotain tai ne asettaa vastuuseen tai vähän koittaa rakenteita heilutella niin niille tulee paha mieli ja itelle epämukava olo et entäs jos mäkin oon ollu törppö että oonko minäkin nyt vastuussa sitte jostain. Nii nyt kaikki tämä seis ja ros kiin ja **miesoletettujen tarttis laskeutuu sieltä etuoikeuksien ja tajuamattomuuden norsunluutornista ja alkaa aktiivisesti muuttaa rakenteita, osallistua keskusteluun ja kouluttaa itseään.**

Oon usein törmännyt keskusteluissa myös lauseeseen ”mutta onhan sitä tultu eteenpäin jo paljon”. Tämä herättää mussa lähinnä raivoa, sillä keskusteluahan on turha silloin enää jatkaa. Että kun on jo näin paljon muuttunut niin mitäs sinä valitat. Ole kiitollinen siitä mitä on. No enpä ole. Mua ei kovinkaan paljoa kiinnosta se paljonko on eteenpäin tultu vaan se paljonko on vielä työtä tekemättä. Ja on muuten aika paljon. Kauanko siitä äänioikeudesta pitää oikein olla kiitollinen?!

Tää luku oli pakko kirjoittaa stressipallo vasemmassa kädessä, koska olin niin vihainen.

5. Lopuksi

“We don’t need to become more like men in order to succeed, to lead meaningful, fulfilling lives, or to be whole humans” (Criado-Perez, 2015, 7).

14.03 56% akkuu jäljellä

Oon vuoden vaihteen jälkeen eli tän opparin kirjoitusprosessin aikana käyny 17 treffeillä. Oisin halunnu käydä vielä ainaki kolmilla mut nää kaks viikkoo ennen palautusta tuntuu pikkusen liian kuumottavilta nii pakko varmaa jättää toukokuulle. Oon tosiaan tehny kaikkee muuta paitsi kirjottamista, deittailu on hyvä prokrastinaation keino. Treffeillä käyminen on kans siinä mielessä kiinnostavaa et siinä konkretisoituu ja tulee näkyväks ihan eri tavoin ku noin niinku yleensä ne tyttöyden ja naiseuden eri konstruktiot ja naiseuteen liittyvät odotukset ja normit. Ja kommunikaatiotaitojen puute. Et siinä mielessä kai se on ollu empiiristä tutkimustakin tätä opparii varten.

Tämän opinnäytetyön kirjoitusprosessiin on itselleni tyypillisesti kuulunut se, että olen lähinnä tehnyt kaikkea muuta kuin kirjoittanut (tekstitiedosto toki läppärillä auki), mietiskellyt, kirjoittanut epämääräisiä ja irrallisia muistiinpanoja puhelimeen ja kirjoittanut itse opinnäytetyötä vasta sitten, kun on ihan pakko.

Tällä kertaa tämä on johtunut siitä, että tämä on ollut suhteellisen raskas prosessi, lähinnä koska aihe, niin rakas ja tärkeä kuin se onkin, ei ole kovin yksinkertainen ja minä olen luonteeltani perfektionisti ja miellyttävä. Kirjoitusprosessi on ollut kuitenkin myös melko terapeutista sen jälkeen, kun keksin kirjoittaa ränttäysoisiot päiväkirjanomaisesti ja erottaa ne leipätekstistä. Olen saanut meuhkata, analysoida, tutkia, esittää väitteitä ja havaintoja ja sanallistaa usein hämmäisiä ajatuksia ja kokemuksia. Tekemäni kyselyn tuloksia oli mielenkiintoista, surullista mutta myös ilahduttavaa lukea. Jokin yhteisöllisyyden tunne löytyi noista vastauksista ja nähdyksi sekä kuulluksi tulemisen kokemus. Vertaistuki. Sain myös muutaman tsemppausviestin, joissa keuhuttiin aiheen esille ottamista ja tärkeyttä. Nämä lämmittivät sydäntä ja valoivat rohkeutta, kiitos näistä. Myös kaksikymmentäkahdeksan (28) vastaajaa osoitti, etten yksin täällä ihmettele.

Lähtökohtaisesti halusin käsitellä tässä opinnäytetyössäni omaa praktiikkaani ja puhua feminismistä sellaisella tasolla, jolla oletuksena on, että lukijalla on aiheesta jo jokin ymmärrys (#metoo tapahtui kuitenkin jo kuusi vuotta sitten). Sellaisessa maailmassa emme

kuitenkaan vielä elä ja päädyinkin toistamaan samoja faktoja ja tutkimuksia ja historiallisia konteksteja, joista olen aikaisemmissa opinnäytetöissäni jo kirjoittanut. Tämä oli toisaalta tärkeää tehdä suomeksi ja Suomen kontekstissa.

Olen tässä kirjallisessa opinnäytetyössä käsitellyt sekä omaa taiteellista praktiikkaani, tyttöyttä että tasa-arvotilannetta äänisuunnittelun alalla. Ensin ajattelin, että tässä on tavallaan kaksi eri opinnäytetyötä – ja ehkä niin onkin – mutta ajattelen kuitenkin nyt, että juuri tämä taide + tilastot -kombo on oikeastaan aika radikaali veto. Tässä yhdistyy ongelmallisten rakenteiden näkyväksi tekeminen sekä konkreettinen taiteen tekeminen sen eteen, että tyttöyttä ja feminiinisyyttä käsiteltäisiin ja esitettäisiin tärkeinä teemoina näyttämöllä ja äänen kautta.

21:51 87% akkuu jäljellä

kävin kuitenkin läpi vielä yhen ihastuskeissin mut se oli aika turha juttu ja ois voinu jättää väliin. Lähinnä jäi vaan vähemmän aikaa kirjottamiselle. Eli oon käynyt tän kirjoitusprosessin aikana nyt yhteensä jollain 21 treffeillä ja sydämeen on ehtiny tulla kolmesti säröjä. Lähinnä just niiden kommunikaatiotaitojen puutteiden takia. Ja ei siis mun jos jäi epäselväks. Muut kaikesta voi onneks kirjoittaa ja tarinat on best nii saa taas tääki jäbyli tunnistaa itsensä mun biiseistä ja äänitaiteesta. Ja nyt tästä opparista.

Mies on valitettavasti yhteiskunnassa edelleen 'oletusihminen' (Criado-Perez, 2019, 14) ja miehen perspektiivi nähdään universaalina. Sen sijaan naisen perspektiivi on edelleen toiseutta (ibid, 31). "Patriarkaatti valtaa aivojamme kuin virus" – me kaikki elämme patriarkaatisissa, joka on hallinnut yhteiskuntaamme vuosisatoja, ja välillä sen arvot nostavat päätään, vaikka olisimme kuinka tiedostavia ja yrittäneet pyyhkiä ne pois (Febos, 2021, 164). Siksi koen tämän tutkimuksen ja tekemäni työn tärkeäksi ja toivon, että siihen kiinnitetään huomiota ja siihen suhtaudutaan vakavasti.

Olen rinnakkaisesti tämän kirjoitusprosessin aikana käynyt myös paria muuta aiheeseen liittyvää taistelua ja, kuten olen jo todennutkin, minua jaksaa hämmästyttää joka kerta lause "ei ole tekijöitä, naisia ei kiinnosta". Tämä on mielestäni laiskaa argumentointia, monimutkaisia ja -sävyisiä asioita yksinkertaistavaa ja kerta kaikkiaan paikkaansa pitämätöntä. Tekemäni kysely ja Teoston vähän aikaa sitten tekemä tutkimus ovat osoittaneet, että ääni ja musiikki kiinnostavat naisoletettuja ja muunsukupuolisia. Tekijöitä siis löytyy. Lause myös paljastaa sanojansa ajatusmaailman äänen ja musiikin

sukupuolisidonnaisuudesta. Ääneen ei todellisuudessa liity mitään sellaisia elementtejä, jotka sitoisivat sen miessukupuoleen. Ei ole rakentavaa enää vuonna 2023 (oliko toisaalta koskaan) käyttää tällaisia argumentteja silloin, kun kyse on rakenteista. Rakenteista taas ei koskaan päästä puhumaan, jos keskustelut lopetetaan aina lauseilla ”ei oo tekijöitä, ei niitä kiinnosta” tai ”mutta onhan sitä tultu eteenpäin jo tosi paljon”.

mulla on kans vähän sellanen olo et oon joku rikkinäinen levy joka hokee et feminismi on kaikkien asia mut oikeesti meneeks tää kellään jäbällä jakeluun en tiä vituttaa

Toivon, että tämä kirjallinen opinnäytetyö on valaissut joitain tasa-arvo kysymyksiä äänisuunnittelun alalla. Toivon myös, että kaikki uskaltaisivat puuttua ja pitää puoliaan ja haluaisivat muuttaa näitä rakenteita, ei ylläpitää niitä. Feminismi on kaikkien asia ja patriarkaatti ei teoitta murene. Ystäväni Vilma sanoi kerran, että ”aina voi luottaa siihen, että sä rageet näistä ja puutut asioihin”. Se oli minusta kauniisti sanottu ja siihen voi jatkossakin luottaa.

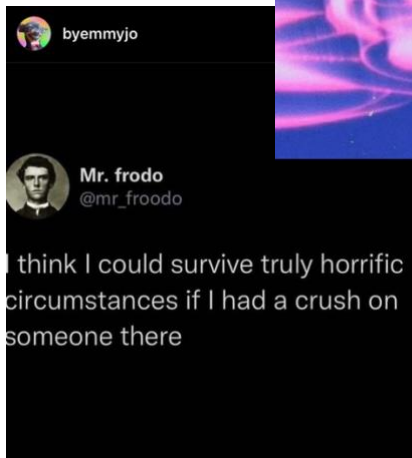
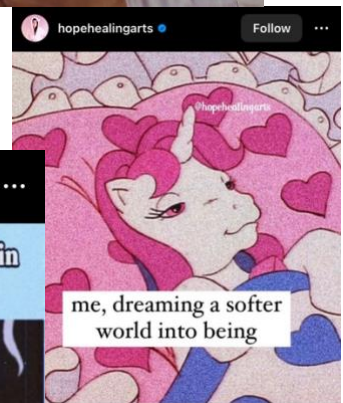
01:00 3% akkuu jäljellä

Tää on varmasti tää loppu:

Olin aatellut että kirjotan tän opparin sellasella ihanalla vähän humoristisella kevyellä esseistisellä otteella silleen Deborah Levy -style ja että mun päiväkirjamerkinät olis söpöjä ja kivoja mutta joo niin ei näköjään sit ollu ku tää aihe aiheuttaa mussa niin paljon raivoa että kaikki nää päiväkirjamerkinät meniki nyt sitte sen kanavointiin. Että kai se on nyt vaan todettava ja hyväksyttävä et en oo ihana ja eteerinen ja seesteinen vaan turhautunut sekoilija sen Hannah Horvathin ja Lena Dunhamin hengessä. Ei ihme et samaistuin jo nuorempana. Vaikka nyt ku sitä miettii nii kyl Deborahillaki menee hermot jatkuvasti. Ehkä se seesteisyys ja eteerisyys ja ihanuus on tosiaan vaan joku harha. Oisin hallunnu et tää on kevyt hauska ja esseistinen mut vitut. Ja siis ilman ihastusjuttujen jakamisia en ois tästä kyllä selvinny. Et kiitos Helka oot best<3 Olga Palo sano sen uudessa kirjassa et naisten käsissä rakkaus nähdään vaan ihmissuhdekuvauksena eikä kuvauksena filosofiasta ja elämästä niinku miesten kertomana ja siks se on niin ei-vakavasti otettava aihe (2023, 20) nii ehkä onnistuin nyt hauskesti kuitenkin höykyttelee vakavuuden rajoja sillä et käsittelin tässä tämmösiä höpöaiheita kuten ihastuksia, tyttöaiheita ja sit tilastoja ja vakavia tasa-arvoa asioita toistensa väleissä ja päällekkäin. Jes nonii kiitti.

1999

Meidän luokan pojat on pp ja saavat hp. No ei nyt ihan liioitella oikeastaan jotkut pojat ovat ihan kivoja.

Kiitokset

Uskomattoman ihanat, keskustelevat, lempeät, kiinnostuneet ja suporttaavat ohjaavat opettajat Hanna Rajakangas ja Heidi Soidinsalo.

Maija Viipuri – ihana ystävä ja kaikin puolin tärkeä ihminen, työpari, Hägglund Viipuri Kollektiivin toinen puoli. Yhteistyöstä, inspiraatiosta, skumppailloista, keskusteluista, puolin ja toisin ränttäämisestä, pitkistä ääniviesteistä, nauruista, innostuksesta, unelmista, jaetuista kokemuksista ja kokemusten jakamisesta, mun ihmissuhdesotkujen kuuntelemisesta ja siitä että suhun voi luottaa niin sataprosenttisesti<3

Upeet ja ihanat Sofia Charifi, Aju Jurvanen ja Lotta Mirtti<3

Vilma, Satu ja Johanna – vertaistuesta, ystävyydestä, avusta, kuuntelemisesta, ränttäämisestä, hengailusta, turvasta<3

Helka Saariniemi – kirjoitusseurasta, kirjastossa supisemisesta, lounaista, viesteistä, ystävyydestä, ihastuskeskusteluista, runokurssiseurasta, vertaistuesta. Onpa ihanaa että meistä tuli tän oppariprosessin aikana ystävät<3

Kiia Laine – oikeestaan samat sanat<3

Michelle Orenius – ystävyydestä, viesteistä, puheluista, jakamisesta, vertaistuesta, seikkailuista<3

Pauliina Suominen – paras ystävä jo vuosien takaa<3 siitä että tsekkasit oikeinkirjotuksen kun hain VÄS:lle, kun mun suomenkieli oli heikoissa kantimissa, ja siitä että olit kärppänä Teakin nettisivuilla kattomassa olinko päässy sisään vai en kun en ite uskaltanu kattoo:D

Ihana Saana Volanen, joka opponoi mut<3

Kaikki upeat, rohkeat ja lahjakkaat kollegat, jotka vastas mun kyselyyn<3

Mahtavat tarkastajat Tuomas Fränti (jonka kurssit on olleet kouluajan lemppareita: laatu on ollu taattu, apua on saanu, huumoria ja ystävällisyyttä on löytynyt) ja Sonja Ahlfors (jonka kanssa työskentely on aina mukavaa ja turvallista).

Aiheeseen liittyvistä keskusteluista, joita oon tänä keväänä käynyt kamujen ja tuttujen kanssa koulussa, töissä, juhlissa, baareissa ja Instassa.

Ja kiitos kans kaikki treffityypit seurasta, ajatuksista ja mielipiteistä.

Lähteet

Kirjat

Alderton, Z (2018) *The Aesthetics of Self-Harm: The Visual Rhetoric of Online Self-Harm Communities*, Lontoo ja New York: Routledge Taylor & Francis Group

Bayton, M. (1998) *Frock Rock: Women Performing in Popular Music*, Oxford: Oxford University Press

Bennett, S. (2019) *Theory For Theatre Studies: Sound*, Lontoo: Methuen Drama

Cixous, H. (2013), *Medusan nauru ja muita ironisia kirjoituksia*, suomentanut Rundgren H. Ja Sevón, A., Helsinki: Tutkijaliitto

Criado-Perez, C. (2015) *Do It Like A Woman ...and Change the World*, Lontoo: Portobello Books

Criado-Perez, C. (2019) *Invisible Women: Data Bias in the World Designed for Men*, New York: Abrams Press

Cox, R. L. (2001) Recovering Jouissance: An Introduction to Feminist Musical Aesthetics, in: Pendle, K. (ed.) *Women and Music: A History Second Edition*, Bloomington: Indiana University Press, s. 3-18

Febos, M. (2021) *Mitä on olla tyttö*, suomentanut Suvi Kauppila, Jyväskylä: Atena

Fuller, S. (1994) *The Pandora Guide To Women Composers: Britain and the United States 1629-Present*, Lontoo: Pandora an Imprint of HarperCollins Publishers

Irigaray, L. (1996) *I Love to You: Sketch of a Possible Felicity in History*, käänttänyt Alison Martin, New York: Routledge

Lane, C. (2018) Women as animal, women as Alien: Reclaiming women's demonic voices, in: Eckhardt, J. (ed.) *Grounds for Possible Music: On Gender, Voice, Language and Identity*, Berliini: Errand Bodies Press, s. 97-102

Jansen, C. (2017) *Girl on Girl: Art and Photography in the Age of the Female Gaze*, Lontoo: Laurence King Publishing

Kautto, M. ja Tuovila, E. (2020) *Ettinen toimintaohje Tanssintaiteen ja sirkuksen parissa työskenteleville*, Helsinki: Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat

LaBelle, B. (2014) *Lexicon of the Mouth: Poetics and Politics of Voice and the Oral Imaginary*, Lontoo ja New York: Bloombury Academic

Lauzen, M. M. (2023) *The Celluloid Ceiling: Employment of Behind-the-Scenes Women on Top Grossing U.S. Films in 2022*, San Diego: Center for the Study of Women in Television and Film

McCartney, A. (2000) Cyborg Experiences: Contradictions and Tensions of Technology, Nature, and the Body in Hildegard Westerkamp's "Breathing Room", in: Moisala, P. and Diamond, B. (ed.) *Music and Gender*, Chicago: University of Illinois Press, s. 317-335

McClary, S. (2002) *Feminine Endings: Music, gender, and sexuality*, Minnesota: University of Minnesota Press

Müller, LJ (2022) *Hearing Sexism: Gender in the Sound of Popular Music A Feminist Approach*, kääntänyt Reyes Manu, Bielefeld: transcript Verlag

Palo, O. (2023) *Aion kertoo nyt kaiken*, Helsinki: Otava

Rauma, I. (2022) *Hävitys*, Helsinki: Siltala

Sandberg, S. (2013) *Lean In: Women, Work and the Will to Lead*, Kindle e-kirja, Lontoo: WH Allen, Löytyy: <http://www.amazon.co.uk> Ladattu: 22.3.2016

Siddall, G. ja Waterman, E. (toim.) (2016) *Negotiated Moments: Improvisation, Sound and Subjectivity*, Durham, NC ja Lontoo: Duke University Press

Silverman, K. (1988) *The Acoustic Mirror: The Female Voice in Psychoanalysis and Cinema*, Bloomington: Indiana University Press

Takala, P. (2014) *Äänen tunto: Elokuvaäänen kokemuksellisuudesta*, Helsinki: Aalto Arts Books

Thelandersson, F. (2023) *21st Century Media and Female Mental Health: Profitable Vulnerability and Sad Girl Culture*, Switzerland: Palgrave Mcmillan

Tolentino, J. (2019) *Trick Mirror: Reflections on Self-Delusion*, New York: Random House

Tukiainen, K. (2022) *Tyttöarmeija – Kerronnallinen maalaus tilassa*, Helsinki: Taideyliopiston Kuvataideakatemia

Oulun kaupunginteatteri (2023) *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2023-2026*, Oulu: Oulun kaupunginteatteri Oy

Opinnäytetyöt

Pietilä, N. (2019) *"Saisko pari ukkoa tänne!" – Miesvaltaisuudesta esitys- ja teatteritekniikan alalla*, Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu

Viljanen, I. (2016) *Sound of Silence: An exploration into gender issues in film composition*, Ayr: University of the West of Scotland

Viljanen, I. (2017) *The Sound of The Other Gaze*, Glasgow: Glasgow School of Art

Artikkelit

Clawson, M. A. (1999) When Women Play the Bass: Instrument Specialization and Gender Interpretation in Alternative Rock Music, *Gender&Society*, Vol.13 No.2, s. 193-210

Dirse, Z. (2013) Gender in Cinematography: Female Gaze (Eye) behind the Camera, *Journal of style: Research in Gender Studies*, Vol. 1, pp. 15-29

Goldin, C. ja Rouse, C. (2000) Orchestrating Impartiality: The Impact of "Blind" Auditions on Female Musicians, *The American Economic Review*, Vol.90, No.4, s.715-741

Mulvey, L. (1975) Visual Pleasure and Narrative Cinema, *Screen*, Vol. 16, No. 3, s. 6 -18

Willis, P. (1973) Symbolism and Practice – A theory for the social meaning of pop music, *CCCS Stencilled Occasional Papers*, 13, Löytyy:

<http://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/history/cccs/stencilled-occasional-papers/1to8and11to24and38to48/SOP13.pdf> Käyty: 4.5.2023

Nettisivut

Barron, B. (2014) richard prince, audrey wollen, and the sad girl theory, *i-D*, Nettilehti, Löytyy:

<https://i-d.vice.com/en/article/nebn3d/richard-prince-audrey-wollen-and-the-sad-girl-theory> Käyty: 25.3.2023

Clein, E. (2019) The Smartest Women I Know Are All Dissociating, *Buzz Feed News*, Nettilehti, Löytyy:

<https://www.buzzfeednews.com/article/emmelineclein/dissociation-feminism-women-fleabag-twitter> Käyty: 25.3.2023

Cutrofello, A. (2006) Derrida, Jacques (1930–2004): 2. From deconstruction to hauntology, *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, Löytyy:

<https://www.rep.routledge.com/articles/biographical/derrida-jacques-1930-2004/v-2/sections/from-deconstruction-to-hauntology> Käyty: 16.4.2023

Favreau, M. (2022) Stolenbesos: the photographer defining the 'dissociative pout' aesthetic, *Dazed & Confused*, Nettilehti, Löytyy:

<https://www.dazeddigital.com/beauty/article/57764/1/stolenbesos-photographer-shaping-dissociative-feminine-aesthetic-lobotomy-chic> Käyty: 25.3.2023

Järvinen, M. (2022) Antti Holman itsetilitys on jälleen hauskaa ja puhdistavaa kuunneltavaa, *Helsingin Sanomat*, Löytyy: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009178766.html> Käyty: 4.5.2023

Keski-Petäjä, M. (2019) Tilastoja naisista, miehistä ja heteropareista? – Miksi moninaisuus jää virallisissa tilastoissa usein piiloon, Tilastokeskus, Blogi, Löytyy: <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2019/tilastoja-naisista-miehista-ja-heteropareista-miksi-moninaisuus-jaa-virallisissa-tilastoissa-usein-piiloon/> Käyty: 5.5.2023

Lindén, T. (2020) Tila ja materia soi, Nuori Voima, Nettilehti, Löytyy: <https://nuorivoima.fi/lue/essee/tila-ja-materia-soi> Käyty: 15.3.2023

Niskakangas, T. (2022) Vuoden 2022 peliliikkeet, *Helsingin Sanomat*, Löytyy: <https://www.hs.fi/visio/art-2000009272343.html> Käyty: 7.3.2023

Teosto (2023) Tutkimus: Nais- ja miesmusiikintekijöillä täysin eri käsitys alan tasa-arvoisuudesta: musiikkiala ryhtyy toimenpiteisiin, *Teosto*, Nettisivu, Löytyy: <https://www.teosto.fi/tutkimus-nais-ja-miesmusiikintekijoilla-taysin-eri-kasitys-alan-tasa-arvoisuudesta-musiikkiala-ryhtyy-toimenpiteisiin/> Käyty: 7.3.2023

Tieteen termipankki (2023) Kirjallisuudentutkimus: affekti, Tieteen termipankki, Nettisivu, Löytyy: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:affekti> Käyty: 22.4.2023

Tieteen termipankki (2023) Kielitiede: multimodaalisuus, Tieteen termipankki, Nettisivu, Löytyy: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:multimodaalisuus> Käyty: 6.5.2023

Tunncliffe, A. (2014) Artist Audrey Wollen on the Power of Sadness: sad girl theory, explained, *Nylon*, Nettilehti, Löytyy: <https://www.nylon.com/articles/audrey-wollen-sad-girl-theory> Käyty: 8.4.2023

Watson, L. (2015) How Girls Are Finding Empowerment through Being Sad Online, *Dazed Digital*, Nettilehti, Löytyy: <https://www.dazeddigital.com/photography/article/28463/1/girls-are-finding-empowerment-through-internet-sadness> Käyty: 4.5.2023

Videot

Dunham, L. (luoja) (2012-2017) *Girls*, Sarja, USA: HBO, 26-41 min.

TIFF Talks (2016) *Jill Soloway on The Female Gaze | MASTER CLASS | TIFF 2016*, Youtube video, Löytyy: <https://www.youtube.com/watch?v=pnBvppooD9I> Käyty: 4.5.2023

Podcastit

Brown girl guilt (2022) Cool Girl Syndrome, Brown girl guilt, Podcast, Löytyy: <https://podcasts.apple.com/in/podcast/cool-girl-syndrome/id1550516914?i=1000566140686> Käyty: 4.5.2023

Horn, J. (2016) Academy Moves to Diversity; Composer Laura Karpman's 'Ask Your Mama', *The Frame*, Podcast, Löytyy: <http://apple.co/26hWROj> Käyty: 27.3.2016

Musiikki

Artani, A. ja Spears, B. (san.) & Sigsworth, G. (säv.) (2004) *Everytime*, USA: Jive Records

Gad, T.; Origliasso, J.; Origliasso, L. (säv. ja san.) (2007) *Untouched*, USA: Sire Records

Gottwald, L.; Martin, M.; McKee, B.; Perry, K.; Walter, H. (san.) & Cirkut; Dr. Luke; Martin, M. (säv.) (2013) *Roar*, USA: Capitol Records

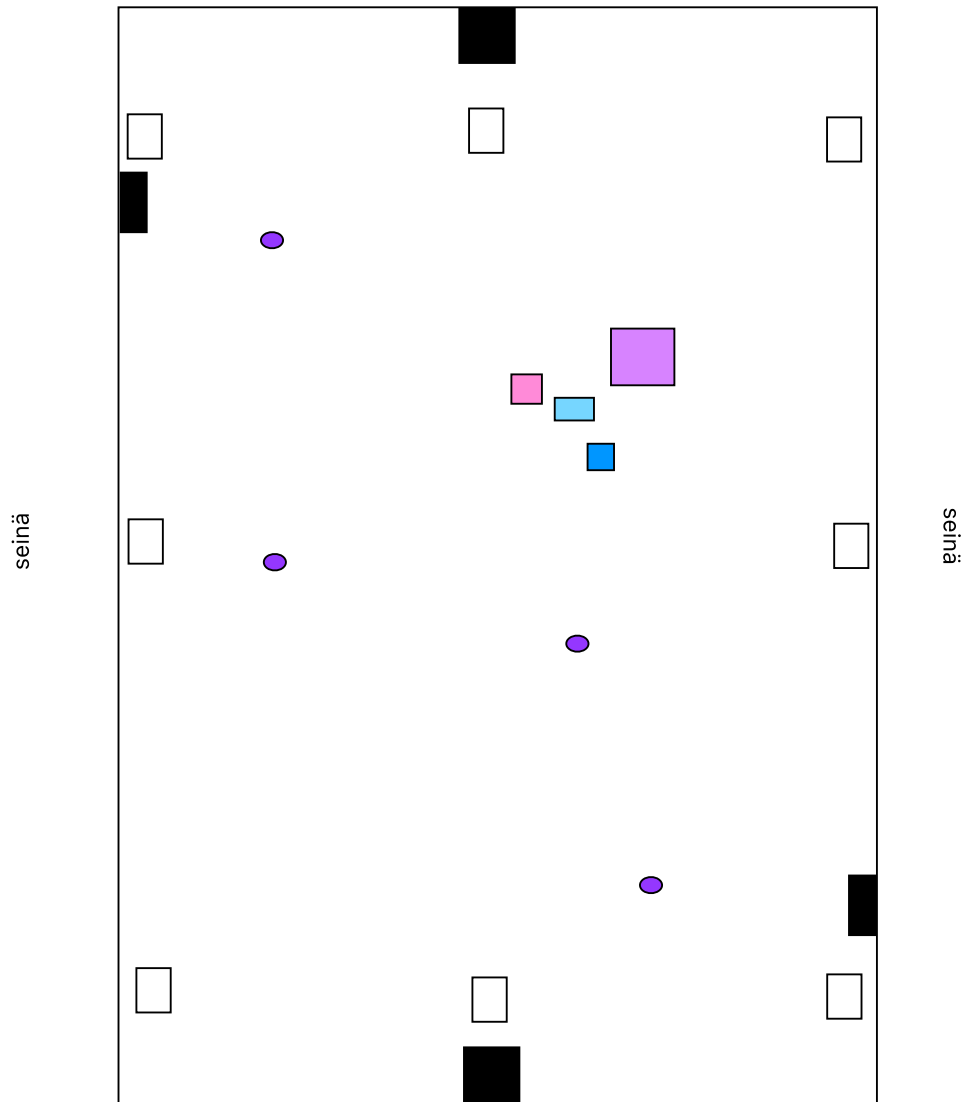
Liitteet

Liite 1. agirlisagirlisagirlisasound#2 – ponyhood äänikartta, Vapaan Taiteen Tila, Helsinki

agirlisagirlisagirlisasound#2 - ponyhood

Äänikartta

Iida Hägglund

■ sub woofer

□ kaiutin

■ kaiutin heijastettuna seinän kautta

● sm58 lattialla

■ mankka

■ mikseri

■ Ableton Push 2

■ kannettava tietokone